JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Den komplexa vägen mot nätverkskriminalitet

En översiktsstudie av risk- och orsaksfaktorer för barn i en europeisk kontext att hamna i kriminella nätverk

HUVUDOMRÅDE: *Socialt arbete*
FÖRFATTARE: *Isabella Andersson och Amanda Carlemar*
JÖNKÖPING 2025 Januari

Förord

Följande studie är genomförd inom ramen för en kandidatuppsats. Uppsatsen är skriven vid Hälsohögskolan i Jönköping under hösten 2024. Genomförandet av studien har varit lärorikt, intressant och utmanande. Vi hoppas att med vår studie kunna bidra till det vetenskapliga kunskapsläget i Europa, samt till det dagliga förebyggande arbetet utfört av socialsekreterare.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare, Caroline Ärleskog, för fantastiskt stöd och handledning under hela processens gång.

Abstract

Title: The complex path into criminal networks: A scoping review of risk and causal factors for children in a European context to end up in criminal networks

Supervisor: Caroline Ärleskog

Examiner: Monika Allgurin

The purpose of the study is to examine the state of scientific knowledge regarding the risk and causal factors for children in a European context becoming involved in criminal networks. The study was carried out as a scoping review. Scientific articles were collected as data through searches in three different databases. A total of 10 articles were used in the study. The collected data was analyzed using a thematic analysis method. Four main themes were identified: individual-level risk factors, family-level risk and causal factors, social context risk and causal factors, and societal vulnerable areas. Within these four themes, a total of nine subthemes were identified, representing the different risk and causal factors.

The result shows that risk and causal factors can be identified at different levels around the child. One conclusion, therefore, is that it is crucial to adopt a holistic perspective on the risk and causal factors surrounding a child, and not only focus on individual-level factors. Additionally, interactions between the different risk and causal factors were identified. Another conclusion is that a child with one risk or causal factor may also have other factors as a result of the first.

Keywords: criminal networks, children, risk factors, causal factors, social services, social workers, European context, thematic analysis

Sammanfattning

Titel: Den komplexa vägen mot nätverkskriminalitet: En översiktsstudie av risk- och orsaksfaktorer för barn i en europeisk kontext att hamna i kriminella nätverk

Handledare: Caroline Ärleskog

Examinator: Monika Allgurin

Studien syftar till att undersöka det vetenskapliga kunskapsläget gällande risk- och orsaksfaktorer för barn i en europeisk kontext att hamna i kriminella nätverk. Studien har genomförts som en scoping review. Vetenskapliga artiklar har inhämtats som data genom sökningar i tre olika databaser. Totalt har ett urval på 10 artiklar använts i studien. Den insamlade datan har analyserats med hjälp av en tematisk analysmetod. Totalt identifierades fyra huvudteman; riskfaktorer på individnivå, risk- och orsaksfaktorer på familjenivå, risk- och orsaksfaktorer i det sociala sammanhanget, samt samhällets utsatta områden. I de fyra teman identifierades sammanlagt nio underteman som representerar de olika risk- och orsaksfaktorerna.

Studiens resultat visar att risk- och orsaksfaktorer kan identifieras på olika nivåer runt omkring barnet. En slutsats blir därför att det är centralt att utgå ifrån ett helhetsperspektiv vad gäller risk- och orsaksfaktorer runt ett barn, och inte endast se till faktorer på individnivå. Vidare har interaktioner mellan de olika risk- och orsaksfaktorerna kunnat identifieras. Ytterligare en slutsats blir därför att ett barn med en risk- eller orsaksfaktor även kan ha andra faktorer till följd av den första.

Nyckelord: kriminella nätverk, barn, riskfaktorer, orsaksfaktorer, socialtjänst, socialsekreterare, europeisk kontext, tematisk analys

Innehållsförteckning

1. Inledning 4
1.1 Risk- och orsaksfaktorer på olika nivåer för att hamna i kriminella nätverk 6
1.2 Problemformulering 8
1.3 Syfte och frågeställningar 9

2. Bakgrund 10
2.1 Utsatta områden 10
2.2 Utvecklingen av nätverkskriminallitet i Sverige 11
2.3 Lägesbild över kriminella nätverk i Sverige. 12
2.3.1 Ungdomsbrottslighet och barns involvering i kriminella nätverk 13
2.4 Socialtjänstens arbete med barn och unga som begår brott 14
2.5 Svensk lagstiftning gällande barn som begår brott 14

3. Metod 15
3.1 Scoping review 15
3.1.1 Urvalskriterier 16
3.1.2 Genomförandet av datainsamling 18
3.2 Tematisk analys 20
3.3 Kvalitetskriterier 21
3.4 Etiska överväganden 21

4. Resultat och analys 23
4.1 Riskfaktorer på individnivå 24
4.1.1 Att vara pojke 25
4.1.2 Frånvaro från skolan 25
4.1.3 Hälsa, funktionsnedsättning och narkotikaanvändning 26
4.2 Risk- och orsaksfaktorer på familjenivå 27
4.2.1 Problematiska familjeförhållanden 28
4.2.2 Föräldrars involvering i kriminella nätverk 28
4.2.3 Aktuella hos socialtjänst och placering inom social barnavård 29
4.2.4 Fattigdom i familjen 30
4.3 Risk- och orsaksfaktorer i det sociala sammanhanget 30
4.3.1 Vänner med koppling till kriminella nätverk 31
4.3.2 ”De äldre” och grooming 31
4.4 Samhällets utsatta områden 32

5. Diskussion 34
5.1 Risk- och orsaksfaktorer ur ett helhetsperspektiv 34
5.2 Interaktioner mellan faktorer på olika nivåer 37
5.3 Likheter och skillnader med risk- och orsaksfaktorer i amerikansk forskning 39
5.4 Slutsats och förslag på framtida forskning 41
5.5 Metoddiskussion 42

Litteraturförteckning 45

Bilagor 50

1. Inledning

Kriminella nätverk och det gängrelaterade våld som utövas mellan dessa benämns som ett av Sveriges största samhällsproblem i modern tid (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). Polismyndigheten (2024) pointerar i sin rapport att det i svensk rätt inte finns någon vedertagen definition av begreppet ”kriminella nätverk”. ”Kriminella nätverk” används ofta synonymt med begrepp så som ”gängkriminalitet”, ”nätverkskriminalitet” och ”organiserad brottslighet”, i syfte att beskriva brottslighet i form av samverkan i en struktur. I sin rapport utgår Polismyndigheten ifrån att ”kriminella nätverk” definieras som alla samarbeten inom ramen för organiserad brottlighet, såväl på en lokal som en nationell och internationell nivå. Brå (2023) definierar ”kriminella nätverk” som grupperingar med inbyggda strukturer och en hierarkisk styrning. Grupperingarna ägnar sig åt vinstdrivande brottslighet och våldsbrott. I den här studien kommer Brås (2023) definition av ”kriminella nätverk” att användas och ”nätverkskriminalitet” kommer att användas för att beskriva nätverkens utförande.

De kriminella nätverken ligger i stor utsträckning bakom det ökade dödliga våldet i Sverige. Under år 2022 gick det att konstatera att antalet skjutningar var mer än en per dag. Det dödliga våldet med skjutvapen i Sverige har ökat till det dubbla sedan år 2013 (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). Mellan år 2005-2012 registrerades 84 fall av dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön. Under nästkommande fem år, 2013-2017, registrerades 132 fall av dödligt våld. Årsnoteringen år 2017 blev den högsta på totalt 34 fall (Brå, 2020). Våldet påverkar emellertid inte bara medlemmarna i de kriminella nätverken, utan även allmänheten runt omkring genom att skapa otrygghet (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). Polismyndigheten (2023a) beskriver att otryggheten kan grunda sig i oro över att bli offer för hot- och våldshandlingar. Otryggheten kan också uppstå genom de kriminella nätverkens påverkan i den sociala kontexten, genom indirekta eller direkt påtryckningar på allmänheten. Påtryckningarna används för att exempelvis minska vittnens benägenhet att delta i rättsprocesser. Polismyndigheten beskriver denna otrygghet som ett särskilt kännetecken för de ”utsatta områdena” i Sverige.

De kriminella nätverken rekryterar barn[1] och ungdomar för att utöva brott (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). Barn och ungdomar görs delaktiga i den kriminella verksamheten

[1] I lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197) första artikeln framkommer att barn definieras som varje människa under 18 års ålder, vilket är den definitionen som denna studie kommer att utgå ifrån.

genom allt från att hantera och sälja narkotika, till att utföra grova våldsdåd. De äldre i nätverken är beroende av att barnen och ungdomarna utför brott som narkotikaförsäljning, för att de på så sätt ska kunna tjäna pengar på verksamheten. De äldre rekryterar barn för att själva kunna skapa sig en karriär inom det kriminella nätverket, genom att ha ”springpojkar” som utövar brott åt dem. Under de senaste åren har misstankar mot barn under 15 år gällande grova brott ökat avsevärt. Barns delaktighet i nätverken som brottutövare är en utmaning för rättsväsendets arbete med att förhindra nätverkskriminaliteten. Vidare är barnens position i de kriminella nätverken utsatt och kännetecknas av låg status. De äldre i nätverken använder sig av hot och våld för att få barnen att fortsätta begå brott av rädsla för att bli utsatta själva. Nätverkskriminaliteten och barns inblandning i dem utgör ett betydande samhällsproblem (Brå, 2023).

Barns delaktighet i kriminella nätverk är en aktuell fråga för socialt arbete, inte minst sett till att socialnämnden, enligt 5 kap. 1 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453), har ett ansvar i att verka för att barn växer upp med goda och trygga förhållanden. Vidare har socialnämnden även en lagstadgad skyldighet att noga följa utvecklingen för de barn som uppvisat tecken på en ogynnsam utveckling, samt att säkerställa att dessa barn får det stöd och skydd som de behöver. Socialstyrelsen (2020) beskriver socialtjänstens ansvar att arbeta med förebyggande insatser för att förhindra att barn begår kriminella handlingar och rekryteras in i kriminella nätverk. För att i ett tidigt stadie kunna motverka en sådan utveckling så krävs åtgärder från den del av socialtjänsten som riktas mot de barn som riskerar att fara illa. Socialtjänsten behöver därför så tidigt som möjligt kunna identifiera dessa barn och ungdomar. För att identifiera och uppfylla ansvaret så krävs en kunskap och förståelse inom socialtjänsten för risk- och orsaksfaktorer till att barn hamnar i[2] kriminella nätverk.

[2] Formuleringen används av Brå (2023). Ett övervägande har gjorts över huruvida formuleringen ”rekryteras in i” passar bättre. ”Hamnar i” bedöms som mest neutral och utesluter inte inträdesvägar in i de kriminella nätverken.

1.1 Risk- och orsaksfaktorer på olika nivåer för att hamna i kriminella nätverk

I denna uppsats presenteras en sammanställning över risk- och orsaksfaktorer för att hamna i kriminella nätverk utifrån en europeisk kontext. Flera länder i Europa erfar en liknande utveckling som i Sverige. Ett exempel är i Storbritannien, där kriminella nätverk och barns involvering uppmärksammats som ett expanderande samhällsproblem (Ashton & Bussu, 2020). Även i Danmark krävs ytterligare arbete med att förhindra barns involvering i kriminella nätverk (Pedersen, 2014). Trots att detta är ett betydande samhällsproblem i flera delar av Europa, är forskningen om ämnet utifrån den europeiska kontexten begränsad. Betydligt mer forskning har dock genomförts i en amerikansk kontext (Ashton & Bussu, 2020; Smith et al., 2019).

I amerikansk forskning identifieras flera risk- och orsaksfaktorer, varav vissa är direkt kopplade till individen. Att ha egenskaper som aggression och ett "störande" beteende i den tidiga barndomen är enligt Howell och Egley (2005) en riskfaktor. Vidare beskriver författarna att sådana faktorer kan medföra att barn med ett prosocialt beteende väljer att ta avstånd från dessa barn. Jämnåriga kamraters avståndstagande kan i sin tur leda till att barnet börjar umgås med andra som också har ett avvikande beteende. Att tidigt utföra brottsliga handlingar med sina kamrater ökar risken för att senare i tonårsåldern hamna i kriminella nätverk. Risken att hamna i kriminella nätverk ökar även för de barn som i tidig ålder använder droger samt är involverade i våld och brottslighet, jämfört med andra jämnåriga barn. Författarna lyfter även en tidig sexuell aktivitet som en riskfaktor, vilket endast var en signifikant riskfaktor för pojkar. Att börja dejta i tidig ålder var dock en riskfaktor för både flickor och pojkar.

Andra risk- och orsaksfaktorer handlar om familj och familjeförhållanden. Aazami et al. (2023) visar att konflikter inom familjen samt att ha en dysfunktionell familj är signifikanta riskfaktorer för barn att hamna i kriminella nätverk. Det finns alltså ett samband mellan negativa upplevelser i barndomen och att hamna i ett kriminellt nätverk. I denna studie lyfts även vanvård och misshandel i barndomen som riskfaktorer för att hamna i kriminella nätverk. När ett barn blir utsatt för misshandel och försummelse leder det oftast till en placering i en annan miljö för att skydda barnet. Att placeras som barn har identifierats som en predikator för att senare hamnar i kriminella nätverk, särskild för barn som själva har beteendeproblematik. Utöver placering som orsaksfaktor nämner författarna även föräldrars hälsa och beteende som riskfaktorer för barn att hamna i kriminella nätverk. Att ha föräldrar som har psykisk ohälsa, drogproblematik eller är kriminella lyfts som riskfaktorer. Även i Howell och Egleys (2005)

studie berörs risk- och orsaksfaktorer kopplade till familjeförhållanden. Författarna lyfter bland annat risker kopplade till att ha föräldrar med låg utbildningsnivå, svåra hemförhållanden, familjefattigdom och familjeekonomisk stress. Det lyfts även att uppleva övergrepp eller vanvård gör att sannolikheten för att hamna i kriminella nätverk ökar. Att ha svag föräldraanknytning och låg föräldraövervakning är signifikanta riskfaktorer, dock enbart för pojkar. Författarna lyfter familjekonflikter i hemmet som en riskfaktor, denna riskfaktor kan dock ha större betydelse för flickor än pojkar.

Andra risk- och orsaksfaktorer som lyfts fram i amerikansk forskning härleds till skolan som kontext. Howel och Egleys (2005) studie visar att det att vara lågpresterande i grundskolan samt att ha en svag tillhörighet till skolan är potentiella riskfaktorer. Skolans policy inverkar emellertid på dessa riskfaktorer, bland annat sett till förekomst av avstängning från skolan samt mängden utvisningar från lektionstid som genomförs. Skolfrånvaron kan leda till att barnen slipper undan övervakning från vuxna under dagen och hänger på gatan där de kan exploateras för de kriminella nätverken. Att föräldrar har låga förväntningar på barnets prestationer i skolan, att lärarna stämplar barnet negativt samt att barnet inte känner sig trygg i skolan identifieras samtliga som riskfaktorer. Att barnet känner sig sårbar i skolan kan leda till att de söker tröst i de kriminella nätverken.

Även den bredare kontexten lyfts fram i amerikansk forskning inom området. I Howell och Egleys (2005) översiktsstudie framkommer att familjer som använder sig av hårda barnstraff är överrepresenterade i så kallade ”utsatta områden”. Det finns en ökad risk för att barn som bor i dessa områden ska hamna i kriminella nätverk (jmfr med ”utsatta områden”, se s.10). Författarna förklarar i sin studie att desto äldre barnen blir, desto mer påverkas de av sin omgivning. Exempel på detta är att i tidiga tonåren bo i områden som har hög kriminalitet, hög tillgång till droger och/eller vapen, droganvändning samt kriminella nätverk är en riskfaktor för att hamna i kriminella nätverk.

I den amerikanska forskningen identifieras alltså risk- och orsaksfaktorer utifrån olika nivåer, på ett sätt som för tankarna till Bronfenbrenners (1979) utvecklingsekologiska modell. Denna modell skildrar individens utveckling, vilken kan relateras till utvecklingen som medför att barn hamnar i kriminella nätverk. En tydlig utgångspunkt för modellen är vikten av att se till mer än bara den enskilda individen när barns utveckling diskuteras. Bronfenbrenner menar att även samhället och miljön runt om individen behöver tas i beaktande. De parter som har en inverkan på barnets utveckling delas in i fyra systemnivåer, där individen är i mitten av dem. Närmast

individen finns så kallade mikrosystem, som består av de parter som befinner sig allra närmst individen och direkt integrerar med denne. För ett litet barn så innefattar mikrosystemen i synnerhet familjen (se resonemanget om risk- och orsaksfaktorer kopplade till familj och familjeförhållanden s. 7). Ju äldre individen blir så inkluderas fler parter in i dennes mikrosystem, så som exempelvis vänner, skolan och grannskap.

Nästa nivå utgörs av mesosystemet, vilket förklaras som interaktionen mellan de olika mikrosystemen. Mer konkret skulle detta kunna handla om att familjen och skolan som mikrosystem påverkar varandra, vilket i sin tur får konsekvenser för barnets utveckling. Exosystemet innefattar sedan sådana miljöer och sammanhang som individen inte själv är delaktig i eller interagerar med. Exempelvis kan det handla om föräldrars involvering i kriminella nätverk. Parterna på exonivån har en indirekt påverkan på individen genom att de påverkar parter i mikrosystemet. Makrosystemet innefattar slutligen de generella dragen i det samhälle som individen lever i. Denna systemnivå aktualiserar bland annat levnadsstandard, kulturella faktorer och politik (Bronfenbrenner, 1979). Faktorer på makronivån påverkar individens situation och utveckling. I den svenska kontexten och i socialt arbete förespråkas att ta utgångspunkt ur ett helhetsperspektiv (Socialstyrelsen, 2020), vilket den amerikanska forskningen återspeglar. Frågan kvarstår dock huruvida denna forskning blir relevant även för den studerade kontexten.

1.2 Problemformulering

I ett regeringsbeslut (S2018/00535/FST) framgår att det inom svenska myndigheter, och i synnerhet socialtjänst, finns behov av ytterligare kunskapsutveckling och förståelse för barn som hamnar i kriminella nätverk. Det krävs ständig kompetensutveckling på området, för att socialsekreterare och verksamma inom andra samverkande myndigheter ska kunna identifiera barn i riskzon i ett tidigt stadie. Intentionen med denna översiktsstudie är att kunna bidra med ytterligare dimension till förståelsen för risker och orsaker till att barn hamnar i kriminella nätverk. Studien ska bidra genom att göra en sammanställning av de huvudsakliga och i vetenskapliga studier mest framträdande risk- och orsaksfaktorerna i en europeisk kontext. Sammanställningen är tänkt att kunna användas av yrkesverksamma socialsekreterare, som ett komplement till Socialstyrelsens (2020) kunskapsstöd, för att få en fördjupad och bredare förståelse av fenomenet.

Smith et al. (2019) konstaterar att det vetenskapliga kunskapsläget gällande barns involvering i nätverkskriminalitet är i behov av att utvecklas än mer i den europeiska kontexten. Den amerikanska forskningen på kriminella nätverk har länge legat i framkant. Trots att det enligt författarna går att argumentera för många likheter mellan medlemskap i kriminella nätverk i USA och i Europa, så är det fortfarande nödvändigt att bygga på kunskapsläget i den europeiska kontexten. Det räcker inte enbart med amerikansk forskning då allt inte kan appliceras till den europeiska kontexten eftersom samhällena är uppbyggda på olika sätt (Prasad, 2016). Utvecklingen av nätverkskriminaliteten i Sverige har eskalerat under det senaste decenniet (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). Flera europeiska länder har erfarit en liknande utveckling som i Sverige, däribland England (Ashton & Bussu, 2020) och Sveriges grannland Danmark (Pedersen, 2014). Att studera risk- och orsaksfaktorer för att barn hamnar i kriminella nätverk i en europeisk kontext blir därför lämpligt.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att sammanställa de i vetenskapliga studier huvudsakligen framställda risk- och orsaksfaktorer till att barn i en europeisk kontext hamnar i kriminella nätverk.

Studien kommer att utgå ifrån följande frågeställningar:

1. Vilka är de huvudsakliga risk- och orsaksfaktorerna till att barn i en europeisk kontext hamnar i kriminella nätverk?

2. Bakgrund

Följande kapitel ämnar att rama in barn i kriminella nätverk som problemområde utifrån en svensk kontext. Detta görs inledningsvis genom att beskriva de av polismyndigheten angivna utsatta områdena i Sverige. I nästkommande avsnitt beskrivs utvecklingen som skett av kriminella nätverk i Sverige. Bakgrunden syftar även till att beskriva villkoren för barn i kriminella nätverk i den svenska kontexten, samt vilka skyldigheter socialtjänsten har gentemot dessa barn. Bakgrundskapitlet avslutas med en kort överblick över den lagstiftning som är aktuell när det kommer till barn som begår brott i Sverige.

2.1 Utsatta områden

Polismyndigheten (2023a) definierar ”utsatta områden” som geografiskt avgränsade platser och delar in dessa i tre kategorier. Läget i ett ”utsatt område” bedöms allvarligt, vilket är den kategori med lägst grad av utsatthet. Det pointeras dock att problembilden är påtaglig i samtliga tre kategorierna. Det ”utsatta området” kännetecknas av kriminell påverkan på lokalsamhället och av låg socioekonomisk status. I dessa områden har kriminella aktörer ett inflytande i den sociala kontexten, antingen genom direkta eller indirekta påtryckningar. Konsekvensen blir att boende i områdena upplever en otrygghet. Otryggheten i sig leder till att de boende känner en minskad benägenhet att medverka i rättsprocesser och att anmäla brott.

Den mest allvarliga problembilden återfinns i kategorin som benämns som ”särskilt utsatta områden”. Dessa områden kännetecknas särskilt av systematiska hot- och våldshandlingar mot enskilda för att hindra deras benägenhet att delta i rättsprocesser. Detta i sin tur leder till en allmän obenägenhet att delta i rättsprocesser i hela områdena. En hög koncentration av kriminella finns i områdena. Detta sammantaget gör att polisen har det mycket svårt att fullfölja sitt uppdrag i dessa områden. Resultatet blir att de ”särskilt utsatta områdena” utvecklar parallella samhällsstrukturer med extremism, där läget anses vara akut. Den tredje och mellersta kategorin utgörs av ”riskområden”. Dessa beskrivs som att uppnå kriterierna för ”utsatta områden”, men inte de kriterierna som finns för ”särskilt utsatta områden”. Trots detta bedöms läget i dessa områden som alarmerande (Polismyndigheten, 2023a).

2.2 Utvecklingen av nätverkskriminallitet i Sverige

Under de senaste 15 åren har utvecklingen av organiserad brottslighet och kriminella nätverk tilltagit i Sverige. Regeringen har vid flera tillfällen genom åren gett uppdrag till myndigheter så som exempelvis Polismyndigheten, med syfte att kartlägga och sätta stopp för utvecklingen. Ett exempel på en sådan satsning är den myndighetsgemensamma satsningen mot grov organiserad brottslighet (Gob-satsningen), som initierades av Samverkansrådet år 2009 (Polismyndigheten, 2019). Polismyndigheten gör vartannat år en lägesbild av den organiserade brottsligheten, tillsammans med övriga myndigheter i Gob-satsningen. I varje lägesbild inkluderas hur utvecklingen sett ut från föregående rapport. I år 2023 lägesbild beskrivs att det grova våldet har eskalerat ytterligare. Fenomenet benämns som en våldsspiral, vilket bland annat innefattar sprängningar och dödligt skjutvapenvåld i större geografiska områden än tidigare. Kriminella nätverk etablerar nya kontakter och tar marknadsandelar även utanför storstadsområdena, vilket även gör att det grova våldet ökar även på mindre orter. I lägesbilden från 2023 görs bedömningen att förmågan att motverka denna utveckling av brottslighet troligen kommer att bli en utmaning särskilt för de mindre kommunerna, där resurserna och myndighetsnärvaron inte är densamma som i storstadsregionerna (Polismyndigheten, 2023b).

Vid en studie gjord av Brå (2020) framkom att det dödliga våldet vid konflikter i kriminella miljöer har ökat avsevärt. Detta skiljer sig från den nedåtgående trenden av dödligt våld som Sverige erfarit sedan början av 90-talet. Studien innefattar fall mellan åren 2005 och 2017, mellan vilka andelen fall har ökat successivt. Brå har valt att dela in årsperioden i två, år 2005–2012 och år 2013-2017. Under den tidiga perioden registrerades i snitt 11 fall av dödligt våld vid konflikter i kriminella miljöer per år. Genomsnittet per år under den senare perioden uppgick i stället till 26 fall. Av brottsoffren vid fallen som ingår i studien så var en fjärdedel yngre än 23 år. Medianålder för både brottsoffer och misstänkta gärningsmän minskade mellan den tidiga och den sena perioden, från 32,5 år till 25 år respektive från 27 år till 23 år. Enligt Brå (2023) så har antalet barn över 15 år som misstänks för vapenbrott eller mord flerdubblats under de senaste 10 åren.

2.3 Lägesbild över kriminella nätverk i Sverige.

Antalet personer som är aktiva eller har koppling till kriminella nätverk uppgår till omkring 62 000 personer i Sverige. Av dessa bedöms antalet aktiva vara 14 000 och antalet med koppling till kriminella nätverk vara 48 000 personer. Det finns olika rolltyper bland de aktiva i kriminella nätverk. Kriminella nätverk med de som är aktiva utgörs till största delen av män, 95% vilket motsvarar 13 200 personer. Kvinnor utgör en liten del, 5%. I gruppen för de med koppling till kriminella nätverk utgör kvinnorna 9%. Medelåldern för brottsmisstänkta i Sverige är 35 år, medan medelåldern för aktivt deltagande i kriminella nätverk är 28 år (Polismyndigheten, 2024).

Antalet barn i åldrarna 0 - 14 som är aktiva i kriminella nätverk i Sverige uppskattas vara 240, i åldersgruppen 15 - 17 är det 1500 aktiva barn. Barnens roller i de kriminella nätverken skiljer sig dock från den äldres, då det råder en åldershierarki. Äldre personer har de strategiska och styrande rollerna medan de yngre har de utförande rollerna. De strategiska och ledande aktörerna är de som leder och styr den brottsliga verksamheten. Utförande roller finns i både de högre och lägre skikten. De i dem högre skikten utför delar av verksamheten samt ser till att den blir utförd. Individerna som befinner sig i dem lägre skikten genomför brottsliga handlingar på uppdrag eller med stöd av exempelvis utförare i det högre skiktet eller strategiska aktörer. De utförande rollerna i både högre och lägre skikt utgör nära 80 procent av de aktiva i kriminella nätverk. Utförande rollerna i dem lägre skikten utgörs av de yngre personerna där medelåldern är 22 år. Cirka en tredjedel av dessa i det lägre skiktet är barn under 18 år, i denna grupp finns samtliga barn som är under 15 år. Ytterligare en kategori är möjliggörare och specialister, vilket är personer som har en möjliggörande roll för brottsligheten som exempelvis jurister eller penningtvättare (Polismyndigheten, 2024).

2.3.1 Ungdomsbrottslighet och barns involvering i kriminella nätverk

Generellt sett är ungdomar alltså inblandade i kriminalitet i större utsträckning än vad äldre är. Kriminell aktivitet på gruppnivå är något som är typiskt tilltalande för ungdomar. Ungdomsåren tenderar därför att vara en period där brott begås. Brottskurvan beskrivs med att uppkomsten av ett olagligt beteende sker i åldrarna 8 – 14 och att toppåldern för brott är mellan åldrarna 15 – 19. Brottsliga beteendet avtar oftast mellan åldrarna 20 – 29 (Moffitt, 2018), *se Figur 1*.

Figur 1

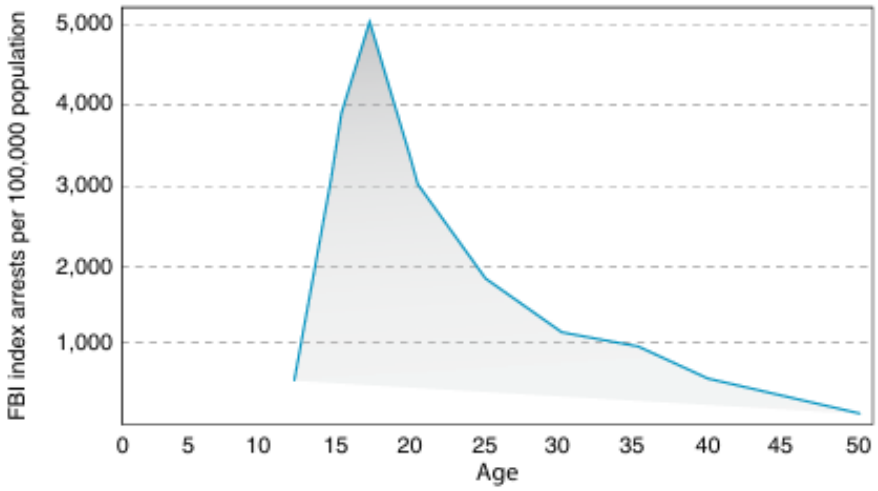

Kommentar. Från Male antisocial behaviour in adolescence and beyond, av Moffitt, T. E. (2018) i Nature Human Behaviour, 2(3), 177-186.

Något som dock blivit ett större problem med åren är utnyttjandet av barn inom kriminella nätverk. Brottsligheten i de kriminella nätverken skiljer sig från de brott som kännetecknar den traditionella ungdomsbrottsligheten. De gäng som begår ungdomsbrottslighet består oftast av en grupp kompisar i liknande åldrar, medan de kriminella nätverken bygger på hierarkiska åldersskikt. Nätverken består av olika åldersskikt där de äldsta styr personer som är yngre, de yngre styr i sin tur sina yngre. De yngre visar sin lojalitet uppåt mot de äldre. Desto längre ett nätverk funnits, desto fler åldersskikt finns. De som är äldre är oftast ekonomiskt beroende av barn som drar in pengar till nätverket. Av den anledningen så används hot, våld och skuldsättning för att förhindra att yngre ska sluta hjälpa den äldre. Det är oftast barn som rekryterar andra barn till de kriminella nätverken. Det typiska är att barn i övre tonåren rekryterar yngre barn som springpojkar, detta för att de äldre ska kunna göra karriär inom nätverket. De barn som är nyrekryterade används oftast för att sälja, förvara och transportera narkotika (Brå, 2023).

2.4 Socialtjänstens arbete med barn och unga som begår brott

Socialtjänstens uppgift är att arbeta för att barn och unga ska växa upp under trygga förhållanden. Om barn och unga visar tecken på en ogynnsam utveckling ska socialtjänsten med särskilt uppmärksamhet följa den utvecklingen. Socialtjänsten har en viktig roll i att förebygga bland annat kriminalitet hos barn och unga. De arbetar med förebyggande insatser för att barn och unga inte ska hamna i kriminalitet. Det sätts in insatser för de barn och unga som bedöms exponeras för olika riskfaktorer och vara i riskzonen för en kriminell utveckling. Dessa insatser är oftast uppsökande och förebyggande (Socialstyrelsen, 2020). Den nya socialtjänstlagen som träder i kraft under 2025 syftar till att socialtjänsten ska arbeta ännu mer förebyggande för att kunna nå ut till människor innan deras problem uppstår (Socialstyrelsen, 2024). Det finns emellertid även insatser för de som redan visat tecken på ett kriminellt beteende där insatserna ska förebygga fortsatt kriminellt beteende. Dessa insatser handlar mer om att utreda och bedöma biståndsbehov samt att hantera anmälningar. Socialtjänsten ska kunna erbjuda insatser för de som vill lämna en kriminell livsstil. De som är motiverade till att lämna kriminaliteten kan vara i behov av akuta insatser som exempelvis skyddat boende, samtalsstöd och försörjning. Socialtjänsten samverkar med polis och skola för att kunna erbjuda ett samlat stöd till de barn och unga som riskerar att hamna eller har hamnat i en kriminell livsstil (Socialstyrelsen, 2020).

2.5 Svensk lagstiftning gällande barn som begår brott

Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (SFS 1964:167) (LUL) berör enligt 1 § brott där den misstänkte är under 21 år. Vidare framkommer även att detta gäller vid handläggning av sådana ärenden och mål hos Polismyndigheten, åklagare och domstol. De 4, 6 och 7 §§ i bestämmelsen berör fall där någon under 18 år är misstänkt för det grövre brott, där fängelse finns med som straffpåföljd. I dessa fall ska särskild skyndsamhet råda under förundersökningen, närmare bestämt ska beslut i åtalsfrågan tas senast sex veckor efter brottsmisstanke delgivits. Vidare ska i dessa fall alltid socialnämnden genast underrättas. I underrättelsen ska alltid framgå huruvida den unge gripits, anhållits eller häktats. Slutligen så ska företrädare för socialtjänsten närvara vid förhör med dessa barn. I Sverige blir barn straffmyndiga först när de fyllt 15 år enligt 1 kap. 6 § brottsbalken (SFS 1962:700). För barn som begår brott innan de fyllt 15 år så föreligger särskilda bestämmelser enligt 31–38 §§ LUL. I Bestämmelserna framkommer bland annat att socialnämnd och socialtjänst ska underrättas i dessa fall.

3. Metod

Följande kapitel avser att beskriva genomförandet av studien. Den valda forskningsdesignen är en kvalitativ scoping review, vilken beskrivs ingående under avsnitt 3.1. Därefter beskrivs de valda urvalskriterierna och hur datainsamlingen genomförts. Den insamlade datan har sedan analyserats med hjälp av en tematisk analysmetod, vilken beskrivs i avsnitt 3.2. Slutligen berörs hur studiens kvalitet tillförsäkrats, samt på vilket sätt etiska överväganden har tagits i beaktning i genomförandet av studien.

3.1 Scoping review

En scoping review tar upp en utforskande forskningsfråga som syftar till att systematiskt beskriva nyckelbegrepp, typer av bevis samt att identifiera luckor i forskning som är relaterade till ett avgränsat fält. Detta görs genom att systematiskt söka, välja ut och syntetisera tillgänglig kunskap i bred data. En scoping review kan genomföras som ett fristående projekt, särskilt där ett område är komplext eller inte tidigare har granskats heltäckande. Scoping reviews kan användas för att beskriva en rad olika slags frågeställningar (Colquhoun et al., 2014).

En scoping review bedömdes som relevant då denna metod passar arbetets breda syfte och frågeställningar. Metoden lämpar sig även då forskningsläget i den europeiska kontexten är begränsat. Litteratursökningen vid användandet av en scoping review-metod görs i första hand i databaser med publicerad vetenskaplig litteratur, men även via tidskrifter och referenslistor. Genom att göra detta blir det enkelt att se över vilka studier som finns tillgängliga (Forsberg & Wengström, 2016). Att använda sig av en scoping review är särskilt användbart när litteraturen är komplex och heterogen. Metoden anses ge en användbar översikt över forskning som tidigare utförts (Peters et al., 2020). Av den anledningen så bedömdes en scoping review särskilt lämplig för att göra en sammanställning av de risk- och orsaksfaktorer som framställs i vetenskapliga studier.

3.1.1 Urvalskriterier

Vid genomförandet av en scoping review krävs att litteratursökningen görs utifrån urvalskriterier, då ambitionen aldrig är att inkludera samtliga tillgängliga studier inom undersökt område. Urvalskriterierna kan även beskrivas som inklusionskriterier respektive exklusionskriterier. De har i syfte att underlätta i beslut gällande vilka studier som bör inkluderas i översikten respektive vilka som bör exkluderas. Urvalskriterierna bestäms utifrån scoping review-studiens syfte och frågeställningar. Relevanta karakteristiska egenskaper för deltagarna ska utgöra en del av urvalskriterierna (Forsberg & Wengström, 2016). I genomförd litteratursökning har inklusionskriterierna gällande studiernas deltagare inte varit det mest centrala, så länge studierna syfte varit att undersöka risk- och orsaksfaktorer till att barn hamnar i kriminella nätverk. Urvalet i artiklarna har därför kunnat bestå av deltagare som har egen erfarenhet av att ha hamnat i kriminella nätverk. Deltagarna kan vid studietillfället ha varit i åldrarna 0–17 år, alternativt besvarat intervjuer/enkäter utifrån erfarenhet av att ha hamnat i kriminella nätverk i barndomen. Även studier vars urval består av deltagare som är yrkesverksamma socialarbetare, poliser eller experter på området har inkluderats. Även litteraturstudier har inkluderats, i de fall då syftet med studien är att undersöka risk- och orsaksfaktorer till att barn mellan 0–17 år hamnar i kriminella nätverk. Åldersspannet 0–17 år valdes utifrån den definition av barn som anammats i studien.

I inklusionskriterierna ska det även beskrivas vilket typ av fenomen som studierna ska ha undersökt, samt studiernas forskningsdesign, teori och klassifikation (Forsberg & Wengström, 2016). Gällande undersökt fenomen så har endast artiklar som studerat risk- och orsaksfaktorer till att barn mellan 0–17 år hamnar i nätverkskriminallitet inkluderats. Det har emellertid inte varit avgörande huruvida det varit studiens huvudsyfte att undersöka risk- och orsaksfaktorer eller inte. Valet att endast inkludera studier som studerat risk- och orsaksfaktorer har gjorts då det är avgörande för att möjliggöra att översiktsstudiens syfte uppfylls. Gällande forskningsdesign så har studier med olika design valts in i urvalet. Detta för att möjliggöra att det finns en variation i den insamlade datan, exempelvis vad gäller både kvalitativ och kvantitativ forskning. I litteratursökningen har endast vetenskapliga artiklar som är refereegranskade, samt skrivna på engelska eller svenska inkluderats.

Slutligen ska urvalskriterier baserade på scoping review-studiens kontext formuleras. Till dessa kriterier ingår geografiska avgränsningar och tidsram för studiernas utgivningsår (Forsberg & Wengström, 2016). Litteratursökningen har därför gjorts utifrån inklusionskriterier att studierna

ska vara genomförda i Europa. Valet att exkludera studier från andra delar av världen, så som exempelvis USA, beror på att forskningen i Europa befinner sig i ett tidigare skede. Det går att argumentera för många likheter mellan nätverkskriminalitet i USA och i Europa. Det föreligger däremot fortfarande ett behov av att utöka det vetenskapliga kunskapsläget i den europeiska kontexten, utan amerikanska influenser i den insamlade datan (Smith et al., 2019). Vad gäller tidsaspekten så har det bedömts relevant att studierna är skrivna i modern tid. Detta då nätverkskriminallitet som socialt problem är någonting som ständigt utvecklas (Institutet för mänskliga rättigheter, 2023). I litteratursökningen så inkluderades studier med utgivningsår från 2010 och framåt, av den anledningen. I *Tabell 1* framgår de inklusions- respektive exklusionskriterier som anammats i studiens datainsamling.

Tabell 1

Inklusionskriterier	**Exklusionskriterier**
Undersökt risk- och orsaksfaktorer för barn (0-17 år) att hamna i kriminella nätverk	Inte undersökt risk- och orsaksfaktorer för barn (0-17 år) att hamna i kriminella nätverk
Urval som består av barn (0-17 år), vuxna med erfarenhet av inträde i kriminella nätverk under barndomen, alternativt professionella	Urval som består av vuxna utan erfarenhet av inträde i kriminella nätverk under barndomen
Refereegranskad	Inte refereegranskad
Skriven på svenska eller engelska	Skrivna på andra språk
Genomförd i Europa	Genomförd i andra delar av världen
Publicerad från och med 2010	Publicerad innan 2010

Kommentar. Tabell över valda inklusions- respektive exklusionskriterier för genomförd datainsamling.

3.1.2 Genomförandet av datainsamling

Inledningsvis i datainsamlingen så formulerades två sökblock, se *Bilaga 1*. Dessa skapades utifrån inklusionskriterierna barn (0–17 år) och kriminella nätverk. För att bredda sökningen så användes både svenska synonymer och de engelska översättningarna av begreppen i sökblocken. Begreppen kombinerades i sökblocken med hjälp av termen OR. Vidare användes citattecken runt sökblocken, samt termen AND dem emellan för att inkludera ett begrepp från respektive sökblock. Trunkering lades till efter varje begrepp för att inkludera samtliga böjningar av begreppen i sökningen. De två sökblocken användes sedan vid sökningarna i tre databaser; PsycInfo, Sociological Abstracts och Web of Science. Vid en mer begränsad litteraturöversikt krävs sökning i minst en databas, men helst flera databaser för att öka möjligheten till bredare datainsamling. Databasen PsycInfo valdes då den innehåller vetenskapliga artiklar inom psykologi och angränsande områden. Sociological Abstracts innehåller vetenskapliga artiklar på ämnet sociologi och beteendevetenskap (Folkhälsomyndigheten, 2017). Psykologi som ämne och beteendevetenskap är relevanta för socialt arbete som en tvärvetenskap (Meeuwisse et al., 2024). I den tredje databasen, Web of Science, återfinns artiklar inom vetenskapliga områden generellt, däribland socialt arbete (Folkhälsomyndigheten, 2017). Vidare gjordes val av sökfilter vid samtliga sökningar för att endast inkludera artiklar som uppfyller urvalskriterierna. De sökfilter som användes inledningsvis var refereegranskning, Sverige som geografisk avgränsning, engelska som språklig avgränsning samt år 2010 som tidigaste publikationsdatum. Den inledande sökningen resulterade inte i tillräckligt många resultat för att kunna uppfylla önskad urvalskvot för en scoping review. Valet togs därför att utvidga den geografiska avgränsningen till Skandinavien. Inte heller vid den sökningen framkom tillräckligt många resultat. Därför gjordes en tredje och sista sökning med Europa som geografisk avgränsning.

Databassökningen resulterade totalt 217 träffar, varav 70 träffar på PsycInfo, 104 träffar på Web of Science samt 43 träffar på Sociological Abstracts. Dubbletter från de tre sökningarna exkluderades manuellt (n = 27). Relevansgranskningen genomfördes strukturerat med hjälp av ett PRISMA diagram, se *Figur 2*. Inledningsvis lästes titlar och abstrakt från 190 artiklar, varav 169 exkluderades. Främst exkluderades artiklar vars abstrakt inte bedömdes tillhöra en studie som uppfyller urvalskriterierna. Den huvudsakliga anledningen till att studier exkluderades var att det i abstrakten inte framkom att studie undersökt risk- och orsaksfaktorer för barn (0-17 år). Exempelvis så resulterade sökningarna i flera studier som endast hade studerat vuxna nätverkskriminella. Ytterligare en anledning till att artiklar exkluderades utifrån abstrakt, var

att de endast hade studerat generell ungdomsbrottslighet och inte specifikt barn i kriminella nätverk. Av de återstående 21 artiklarna så genomlästes 20 stycken, då en artikel inte fanns tillgänglig i fulltext. Av de 20 artiklarna så exkluderades totalt 10 stycken, då de antingen hade fel fokus eller fel åldersspann.

Figur 2

PRISMA diagram.

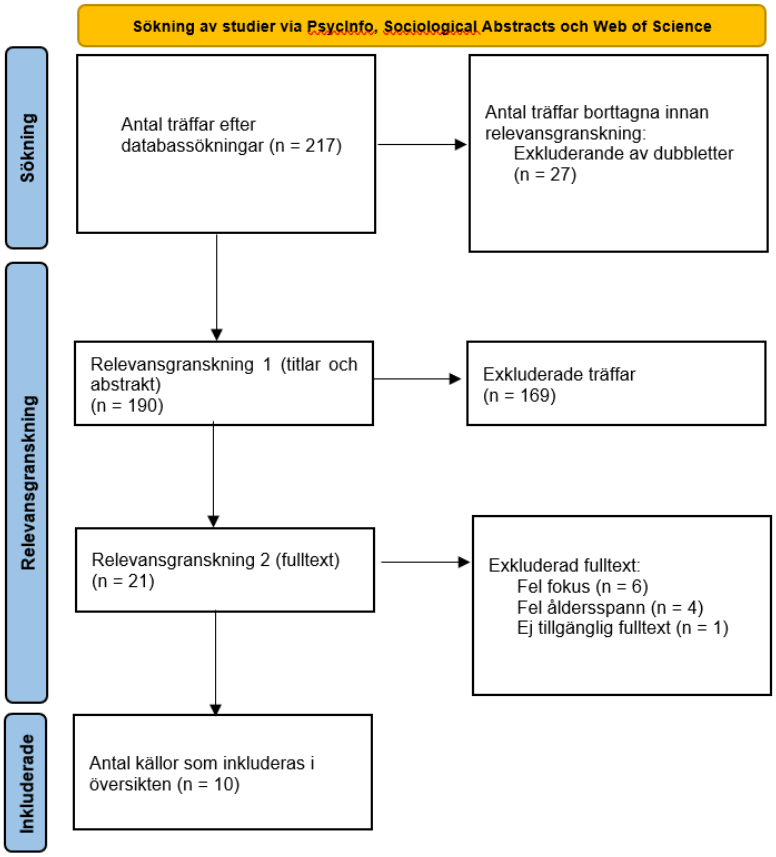

Kommentar. Inspirerad av Haddaway et al. (2022).

Studiens resultat består av 10 artiklar som samtliga valdes ut genom sökningar i databaser. Både kvalitativa och kvantitativa studier har inkluderats i resultatet. Främst består resultatet av semistrukturerade och strukturerade intervjustudier (n=4), men även en jämförande studie, en tvärsnittsstudie, longitudinella studier (n=2), en fallstudie och en litteraturöversikt har inkluderats. Det breda urvalet av studiedesign speglas även i studiernas deltagare. I intervjustudierna så har deltagarna dels bestått av personer med egen erfarenhet av att hamnat i kriminella nätverk som barn (n=49), dels har deltagarna varit poliser och professionella (n=8). De kvantitativa studierna (n=3) innefattar totalt 18 529 deltagare. Mer utförliga beskrivningar om varje enskild artikel har presenterats i en tabell, se *Bilaga 2*.

3.2 Tematisk analys

I denna studie har en tematisk analys använts som bearbetningsmetod av den insamlade datan. En tematisk analys valdes då den är flexibel och fri från en teoretisk ram att hålla sig inom (Braun & Clarke, 2006). Vidare så valdes den tematiska analysen då den är bra att använda sig utav som ovan forskare, då den är lätt att tillämpa. Anledningen till att analysmetoden är lätt att använda sig utav är att checklistan och analysstegen beskrivs väl. Det finns två olika slags tematiska analyser, induktiv och deduktiv analys (Braun & Clarke, 2006). I detta arbete har en induktiv tematisk analys använts. Ett induktivt tillvägagångssätt innebär att denna form av tematiska analys är datadriven. Detta innebär att forskaren går in i undersökningen utan förutfattade meningar när datan analyseras, det ska dras slutsatser utifrån det som framkommer i datamaterialet (Braun & Clarke, 2006).

Tematisk analys är en metod som används för att analysera, rapportera och identifiera teman inom data. Denna analys organiserar samt beskriver den aktuella datauppsättningen i detalj. Ett tema ska fånga upp något viktigt med datan i förhållande till och företräder en särskild nivå av mönstrad respons inom datamängden. Något som är viktigt att tänka på är vad som räknas som ett tema och vilken slags storlek temat ska ha. Vidare finns det olika faser i tematisk kodning. Några av dessa faser som följts i detta arbete är att forskaren först göra sig bekant med den insamlade datan, att det ska skapas initiala koder, sökas efter teman, granska de teman som är aktuella, namnge samt definiera teman och att till slut genomföra den faktiska analysen (Braun & Clarke, 2006). Det finns olika sätt för att kunna identifiera mönster och teman. För att kunna identifiera teman har färgkodning i denna studie använts. När alla artiklar var valda började de läsas igenom. Båda författarna läste först var för sig och sedan tillsammans. Det som passade syftet och frågeställningarna bäst markerades i texten. Utifrån markeringarna valdes fyra teman som passade det som var markerat. När teman hade bestämts används överstryckningspennor med färg för att kunna hitta de teman som var markerade. De fyra huvudteman markerades med hjälp av fyra olika färger. Färgerna som användes var gul, grön, röd och blå för respektive tema. Utifrån dessa färgteman kunde sedan resultatet börja skrivas. Efter genomförd tematisk analys rekommenderas det att en checklista med 15 olika kriterier som ska följas för att kunna göra en bra analys, se *bilaga 3* (Braun & Clarke, 2006). Samtliga steg i denna checklista har följts för att säkerhetsställa genomförandet av en god tematisk analys.

3.3 Kvalitetskriterier

Vid en kvalitativ studie så används traditionellt fyra kvalitetskriterier för att säkerställa studies kvalité: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjligheten att styrka och konfirmera. Vid genomförandet av en scoping review eller annan studie som använder dokument så som vetenskapliga artiklar som data, så krävs att varje enskilt dokument kvalitetsgranskas. Detta för att säkerställa att scoping review-studien i sin tur uppfyller kvalitéskriterierna för en kvalitativ studie. Det finns fyra bedömningskriterier att utgå ifrån för att bedöma datans kvalité. Det första kriteriet benämns som autenticitet och innefattar huruvida källan är äkta. Efterföljande kriterie är trovärdighet, vilket innefattar att dokumenten som används ska vara utan förvrängningar eller felaktigheter. Det tredje kriteriet är representativitet och förklaras som att materialet i dokumentet är typiskt för kategorien. Meningsfullhet är det sista kriteriet och innefattar att dokumentet ska vara tydligt och begripligt (Bryman, 2018).

För att genomföra kvalitetsgranskningen av varje enskild artikel så har Willman et al. (2006) modeller för kvalitetsgranskning använts. Modellerna består av två olika mallar med ett poängsystem. En mall används för kvalitetsgranskning av kvalitativa studier, se *Bilaga 4*, och en annan mall används för kvantitativa studier, se *Bilaga 5*. Ett poäng ges för varje ikryssat ja-fält i mallen. Artiklar med 11–13 poäng bedöms vara av hög kvalité. Artiklar som får 8-10 poäng bedöms ha en medelhög kvalité. Artiklar med färre än 8 poäng bedömdes inte uppfylla kvalitetskraven för studien. Denna modell har använts för att säkerställa att den insamlade datan håller god kvalité och att den aktuella studien på så sätt uppfyller kvalitékriterierna för en kvalitativ studie. Valda artiklars kvalitétspoäng redovisas i en tabell över insamlad data, se *bilaga 2*. Samtliga valda studier bedömdes vara av hög kvalité.

3.4 Etiska överväganden

Forskningsetik handlar om att följa principer som ser till att forskning bedrivs på ett respektfullt och ansvarfullt sätt. Forskningen ska genomföras på ett sätt som beaktar de sociala och etiska konsekvenserna av forskningen. Forskaren ska prioritera öppenhet, integritet och noggrannhet i dennes arbete. Detta innebär att det inte ska ske någon plagiering, förfalskning eller fabricering av data. Alla resultat ska presenteras på ett objektivt sätt. Forskaren ska i dennes studie säkerhetsställa att deltagarna behandlas med respekt samt skydd av deltagarnas privatliv och informerat samtycke (Vetenskapsrådet, 2024). Den sistnämnda principen är dock inget som

behövs ta till hänsyn i detta arbete då en översiktsstudie används. Detta innebär att studien inte kommer att innefatta några egna deltagare.

I detta arbete används enbart studier som har genomgått en etikprövning. Artiklar som är peer reviewed märkta är godkända enligt etiska granskningar (Segersten, 2012). Samtliga inkluderade artiklar är peer reviewed granskade och uppfyller därför kraven för de etiska principerna. Författarna reflekterade även under arbetets gång över hur den egna förförståelsen och eventuella fördomar skulle kunna påverka tolkning och redovisning av data. Reflektionen blev extra viktig för att undvika att resultatet påverkas samt att datan presenteras på ett objektivt sätt (Bryman, 2018).

4. Resultat och analys

Den tematiska analysen som gjorts på samtliga 10 artiklar resulterade i fyra huvudteman. Varje huvudtema representerar en nivå på vilken olika risk- och orsaksfaktorer kan identifieras på. De fyra huvudteman är risk- och orsaksfaktorer på individnivå, familjenivå, i det sociala sammanhanget och i samhällets utsatta områden. Faktorerna på de olika nivåerna har sedan delats in i olika underteman, se *Tabell 2*. Varje undertema representerar på så sätt en eller en grupp av risk- eller orsaksfaktorer. Majoriteten av undertemana beskriver riskfaktorer. De underteman som berör orsaksfaktorer är "placering inom social barnavård" samt ""De äldre" och "grooming". Det varierar i vilken utsträckning de olika teman berörts i artiklarna. En del faktorer har påvisats i majoriteten av studierna, medan andra faktorer varit mer unika i ett par studiers resultat. När risk- och orsaksfaktorer presenteras på det här sättet, var och en för sig, är det viktigt att pointera att det sällan endast är en faktor som gör att ett barn hamnar i kriminella nätverk. Pedersen (2014) beskriver att flera faktorer i kombination med varandra har en ackumulerande effekt på barnets risk att hamna i ett kriminellt nätverk. De olika faktorerna, och därav teman, går därför in i varandra och samspelar.

Tabell 2

Riskfaktorer på individnivå	Risk- och orsaksfaktorer på familjenivå	Risk- och orsaksfaktorer i det sociala sammanhanget	Samhällets utsatta områden
Att vara pojke	Problematiska familjeförhållanden	Vänner med koppling till kriminella nätverk	
Frånvaro från skolan	Föräldrars involvering i kriminella nätverk	”De äldre” och grooming	
Hälsa, funktionsnedsättning och narkotikaanvändning	Aktuella hos socialtjänst och placering inom social barnavård		
	Fattigdom i familjen		

Kommentar. Tabell över identifierade teman och underteman som ingår i den tematiska analysen.

4.1 Riskfaktorer på individnivå

I detta avsnitt presenteras olika riskfaktorer som finns på individnivå för att barn ska hamna i nätverkskriminalitet. Något som återkommande framställs som en riskfaktor är det manliga könet. Detta genom att pojkar förekommer mer i misstankeregister och är mer involverade i brott än flickor (van Dijk et al., 2021; van Dijk et al., 2019). Även när det kommer till skolfrånvaro framkommer det att det är mest förekommande bland pojkar (Hurley & Boulton, 2021). Hög skolfrånvaro ses som en riskfaktor. En annan riskfaktor på individnivå berör när ett barn inte går i skolan, då det finns mer utrymme för fritid, under denna fritid är det stor risk för att barn blir utnyttjade och på så sätt hamnar i nätverkskriminaliteten (Boulton et al. 2019;

Hurley & Boulton, 2021). Vidare lyfts även hälsa, narkotikaanvändning och funktionsnedsättning fram som potentiella riskfaktorer. Trauma är vanligt förekommande hos barn som befinner sig i kriminella nätverk, detta kan exempelvis yttra sig i självmedicinering av cannabis (Boulton et al., 2019). Slutligen så lyfts hur att ha en funktionsnedsättning kan orsaka en sårbarhet för att bli utnyttjad och tvingade in till kriminella nätverk (Barlow et al., 2012).

4.1.1 Att vara pojke

Riskfaktorer på individnivå är återkommande i den insamlade datan (n=4). Resultaten visar att vara pojke innebär en ökad risk för att hamna i kriminella nätverk (Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). I sin studie har van Dijk et al. (2019) studerat risken för att barn till nätverkskriminella själva blir det. Resultatet visar att det finns en tydlig skillnad mellan söner (n=23) och döttrar (n=25). 91 procent av sönerna var registrerade i misstankeregistret, varav 52 procent har begått mer än fyra brott och 43 procent har avtjänat ett fängelsestraff vid minst ett tillfälle. Dessa brott var bland annat egendomsbrott, vapenbrott, narkotikabrott, våldsbrott och trafikförseelser. Av döttrarna var 48 procent registrerade som misstänkta, dock för mindre brott som trafikförseelser eller snatteri. Endast två (12%) av de 25 döttrarna var misstänkta för tre eller fler brott och endast 6 procent (n=1) har suttit i fängelse. I en annan studie av Van Dijk et al. (2021) framkom det även där att en större andel söner (59,3%) var inblandade i brott än döttrarna (29,8%). Sönerna begick även fler allvarligare brott som kunde leda till långa fängelsedomar än vad döttrarna gjorde. Även Pedersens (2014) resultat visar att pojkar har en högre risk för att bli nätverkskriminella än vad flickor har.

4.1.2 Frånvaro från skolan

Ytterligare en riskfaktor på individnivå är hög skolfrånvaro (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023; Pedersen, 2014). I Boulton et al. (2019) intervjustudie uppgav 50 procent av de professionella socialarbetarna (N=8) att de flesta barn som är med i kriminella nätverk inte går i skolan. Både Boulton et al. (2019) och Hurley och Boulton (2021) menar på att om ett barn inte går till skolan fem dagar i veckan får hen mycket mer fritid än de som går i skolan alla dagar. Denna fritid kan leda till att den unge blir utnyttjad och faller in i

den kriminella verksamheten. I Pedersen (2014) studie har de som är medlemmar i kriminella nätverk den högsta andelen individer som rapporterar att de har svaga relationer till skolan. Naughton et al. (2023) redogör för att uteslutning från skolan är vanligt för de ungdomar i deras studie som är inblandade i kriminella nätverk. De flesta av dessa ungdomar uppgav dessutom att de inte var aktiva i andra samhälls- och idrottsorganisationer. I Hurley och Boultons (2021) studie uppgav 10 av 18 deltagarna att de är eller har varit i någon form av alternativ utbildning. 16 av dessa 18 individer är pojkar medan två är flickor. Majoriteten av dessa 10 individer hade blivit uteslutna från sin utbildning på grund utav olämpligt beteende. Dessa elever hamnade på ett korttidscenter för elever upp till 16 år som fungerar som ett alternativt lärosäte, där eleverna utbildas på andra sätt än i special skolor. Resultatet visar på att de som utesluts från skolan löper större risk för att hamna i nätverkskriminalitet.

4.1.3 Hälsa, funktionsnedsättning och narkotikaanvändning

Psykisk ohälsa, trauma och brukandet av narkotika läggs fram som riskfaktorer för att barn hamnar i kriminella nätverk i några (n=3) av de valda studierna (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Pedersen, 2014). I intervjuer som Boulton et al. (2019) har genomfört med professionella socialarbetarna uppgav 75 procent av deltagarna att trauma är mycket vanligt förkommande bland barn som hamnar i kriminella nätverk. Deltagarna beskriver att trauman kan visa sig hos barnen genom deras beteenden och reaktioner på okända triggers och/eller självmedicinering av cannabis. Deltagarna i studien uttryckte vikten av att fånga upp unga som går igenom ett trauma så fort som möjligt för att undvika att unga blir exponerade för och/eller blir aktiva i nätverkskriminalitet. I Hurley och Boulton (2020) studie intervjuas 18 deltagare varav 16 är under 18 år och två är över 18 år gamla. Hurley och Boulton visar på att erfarenhet av fysiska och/eller sexuella övergrepp samt vanvård ökar ett barns risk för att hamna i kriminella nätverk. Av de 18 nätverkskriminella som deltagit i studien, så hade 6 av dem en diagnos eller bedömning av mental ohälsa. Vidare hade yrkesverksamma uttryckt en oro om psykisk ohälsa hos flera av de övriga 12 deltagarna. 13 av de 18 deltagarna uppger att de haft/har en olaglig användning av narkotika. Preparaten som används är framför allt cannabis men även kokain. Vad gäller användandet av narkotika så har Pedersen (2014) hittat att nätverkskriminella har den högsta andelen individer som rapporterar en hög användning av droger och alkohol, i jämförelse med andra kriminella.

De barn som har särskilda utbildningsbehov och funktionsnedsättningar kan bli utnyttjade av de kriminella nätverken att begå kriminella handlingar. Dessa barn har en minskad förmåga att bearbeta kontextuell information och fakta för att kunna fatta välgrundade beslut. Detta i sin tur leder till att barnen har en ökad risk för att hamna i kriminella nätverk. Dessa barn utgör 40 procent av de barn som blir utnyttjade till att utföra kriminella handlingar i nätverken. Det är känt att de nätverkskriminella som tvingar in barn i kriminaliteten, specifikt riktar in sig mot de lokala specialpedagogiska anläggningarna. Barn inom nätverkskriminaliteten och de barn som blir utnyttjade av de kriminella har mer sannolikt inlärningssvårigheter som inte är diagnostiserade. Denna grupp av barn anses som lättare att tvinga och manipulera (Barlow et al., 2021). Hurley och Boulton (2020) har studerat beteendefaktorer i sin studie. Av deras 18 deltagare så hade 6 av dem uppvisat ett tidigt sexuellt olämpligt beteende. Beteendet uppvisas i första hand mot barn i samma ålder, men även mot vuxna människor med auktoritet. Av deltagarna i studiens brottshistoria att döma, så uppvisar de även ett kränkande, våldsamt och antisocialt beteende.

4.2 Risk- och orsaksfaktorer på familjenivå

I detta avsnitt har det identifierats en rad olika riskfaktorer på familjenivå. De mest centrala riskfaktorerna handlar om barnens familjeförhållande, hur föräldrars involvering i kriminella nätverk påverkar barnen samt fattiga familjeförhållanden. En orsaksfaktor belyses som om barnen är eller har varit aktiva i den sociala barnavården. Att ha bevittnat och/eller upplevt våld som barn inom familjen anses som en stor riskfaktor (Hurley & Boulton, 2021; Boulton et al., 2019). En annan riskfaktor som är återkommande i flera studier (n=6) är att ha familjemedlemmar som är aktiva i kriminella nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). Det visar sig att det är lätt att få kontakt med kriminella nätverk om det finns en familjemedlem som är involverad (Hurley & Boulton, 2021). Det är enklare att bli exploaterad för kriminella nätverk om barnet lever i fattigdom. Kriminella ser barns ekonomiska behov och utnyttjar sårbarheten (Barlow et al., 2022).

4.2.1 Problematiska familjeförhållanden

Resultatet visar att händelser eller företeelser som uppstått i familjen och som varit utom barnets egen kontroll, är återkommande (n=4) riskfaktorer i den tidigare forskningen om varför barn hamnar i nätverkskriminalitet (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; Van Koppen & De Poot, 2013). De problematiska familjeförhållandena presenteras huvudsakligen utifrån två olika kategorier, att ha bevittnat våld respektive relationella familjeförhållanden. Att som barn ha bevittnat våld mellan familjemedlemmar i hemmet beskrivs som en riskfaktor (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021). I den kvalitativa studien av Hurley och Boulton (2021), så framkom att av deras totalt 18 deltagare så hade 11 av dem (61%) upplevt våld i nära relationer som en del av deras barndom. I de flesta fall så innebar det för deltagarna att de som barn hade bevittnat våld mellan familjemedlemmar. För ett fåtal av deltagarna så hade de själva även deltagit i att utöva våld mot en familjemedlem.

Vad gäller relationella familjeförhållanden, så lyfter Hurley och Boulton (2021), men även Van Koppen och De Poot (2013) splittrade familjer som en riskfaktor. Det kan exempelvis ge sig i uttryck i att den biologiska pappan inte längre är närvarande i hemmet. Detta i sin tur kan leda till en avsaknad av prosociala förebilder för barnen när de växer upp. I Hurley och Boultons studie saknade 44 procent (n=8) av barnen som hamnat i kriminella nätverk prosociala förebilder. Pedersen (2014) beskriver svaga familjeband överlag som en riskfaktor, vilket förekommer hos 28 procent av de nätverkskriminella i studien (N= 1,886). Pedersen visar även på att bristande föräldraövervakning är en riskfaktor. I studien förekommer det hos 57% av de nätverkskriminella. Bristande föräldraövervakning beskrivs som att föräldrarna inte har koll på var deras barn befinner sig, med vilka barnet är eller vad de gör.

4.2.2 Föräldrars involvering i kriminella nätverk

Den familjeföreteelse som beskrivs i flest studier (n=6) som en riskfaktor är att som barn ha familjemedlemmar som är involverade eller medlemmar i kriminella nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). I Hurley och Boultons (2021) studie så hade 6 av de 18 deltagarna (33%) fått sitt samband till det kriminella nätverket via en nära familjemedlem. Ashton och Bussu (2020) studie visar att deltagarna redan som barn hade blivit utnyttjade av de kriminella nätverken via sina föräldrar. Vidare så beskriver författarna även en form av normalisering av brottsliga handlingar inom familjen. Naughton et al. (2023) beskriver denna process ytterligare

med att barn redan från mycket tidig ålder socialiseras in i kriminaliteten genom sina familjemedlemmar. Äldre familjemedlemmar, oftast pappor, kan få en form av mentorsroll för barnen in i de kriminella nätverken. Författarna beskriver även att det riskerar att skapa förväntningar på barnen när det kommer till att utöva kriminella handlingar.

Två studier genomförda av samma forskargrupp, van Dijk et al. (2019) och van Dijk et al. (2021), har fokuserat mer ingående på hur föräldrars involvering i kriminella nätverk kan verka som en riskfaktor för barns involvering. van Dijk et al. (2019) studie kommer fram till att 80% av de 25 nätverkskriminella deltagarna har barn som finns med i polisens misstankeregister. I den andra studien gjord av van Dijk et al. (2021) hade totalt 44% av de 720 barnen till nätverkskriminella ett brottsregister. Resultatet i båda studierna visar att barnen tenderar att påbörja sin kriminella bana tidigare än vad deras pappor gjorde. van Dijk et al. (2019) räknar bort fattigdom som en förvirrande variabel i studien, då de flesta av familjerna till de nätverkskriminella inte tenderade att leva fattigt. van Dijk et al. (2021) presenterar samband vad gäller hur föräldrarnas kön påverkar risken för att barnen hamnar i kriminella nätverk. Det innebär en ökad risk för barnen om deras förälder är en kvinnlig nätverkskriminell. Vidare undersökte författarna även huruvida när i tiden föräldern var aktivt kriminell påverkade risken för barnen. Resultatet visar att barn med föräldrar som fortsatt begå brott efter barnets 18-årsdag hade en nästan nio gånger högre risk att själva hamna i kriminalitet, än de barn vars föräldrar slutade begå brott innan barnet fyllt 12 år.

4.2.3 Aktuella hos socialtjänst och placering inom social barnavård

I Hurley och Boultons (2021) studie lyfts barnet och familjens förekomst i socialtjänstens register som en riskfaktor. Av studiens 18 deltagare så förekom 16 (89%) av dessa i socialtjänstens register. 7 av deltagarna (39%) hade fortfarande öppna ärenden hos socialtjänsten. Vad gäller insatser, så skriver Hurley och Boulton att 10 av deltagarna (56%) bor i hushåll som mottagit familjeinriktade inventioner. I de intervjuer som Van Koppen och De Poot (2013) utfört så lyfts socialtjänstens involvering i familjen och specifikt placering i den sociala barnavården som särskilda orsaksfaktorer till att dessa barn hamnat i kriminella nätverk. En deltagare beskriver sin uppväxt som problematisk hemma och att han till slut blev placerad på en institution för barn. Deltagaren förklarar att det inte var möjligt att överleva på bara luft och att han därför behövde börja göra ”saker”. En annan deltagare i Van Koppen och De Poots

studie beskriver även han att han placerats på institution för barn, redan som 10 åring. Han beskriver att det var där som han lärde sig att begå brott redan i tidig ålder.

4.2.4 Fattigdom i familjen

Flertalet (n=4) av artiklarna som ingår i urvalet argumenterar för att fattigdom är en riskfaktor för att hamna i ett kriminellt nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Barlow et al., 2022; Boulton et al., 2019; Naughton et al., 2023). Barn som växer upp i fattigdom är mer benägna att uppleva missgynnande företeelser under sin barndom som bland annat kriminalitet, våld och psykiska hälsoproblem, än barn som inte växer upp i fattigdom. Fattigdom anses vara en stark riskfaktor för kriminellt utnyttjande. Kriminella ser barnets ekonomiska behov och rekryterar barnen genom att utnyttja dessa behov (Barlow et al., 2022). I Boultons et al. (2019) studie framkom det att fattigdom ökar risken för kriminell exploatering. 38 procent av deltagarna ansåg att fattigdom gör så att unga behöver ha tillgång till pengar, vilket i sin tur leder till att de vänder sig till kriminalitet. En deltagare i studien som arbetar med att avleda unga från den organiserade brottsligheten, beskriver fattigdom som riskfaktor genom exemplet att vissa barn varken har mat eller elektricitet hemma. Vidare beskriver deltagaren att bristen på dessa förnödenheter leder till att barnen hänger ute på gatorna, vilket de äldre nätverkskriminella utnyttjar. En deltagare i Ashton och Bussu (2020) studie förklarar att vissa unga begår brott som rån av exempelvis mobiltelefoner eftersom de lever i fattigdom och inte har råd med saker.

4.3 Risk- och orsaksfaktorer i det sociala sammanhanget

De flesta individer har ett socialt sammanhang, frågan är dock hur detta sammanhang påverkar individens väg genom livet. I kommande avsnitt sker en djupdykning hur det bredare sociala sammanhanget kan vara en riskfaktor och en orsaksfaktor för barn att hamna i kriminella nätverk. Ett antal artiklar (n=4) har identifierat att ett riskfyllt umgänge är en riskfaktor till att barn hamnar i kriminella nätverk. Barn som umgås med andra barn som är involverade i kriminella nätverk riskerar att själva hamna i nätverkskriminaliteten. Detta går att förstå som att riskfaktorn utgörs av en indirekt kontakt med kriminella nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Pedersen, 2014; Smith et al., 2019; Van Koppen & De Poot, 2013). Deltagare i en studie berättar exempelvis hur deras vänner pressade dem till att begå brottsliga handlingar (Ashton & Bussus, 2020). En social orsaksfaktor för barn att hamna i kriminella nätverk är grooming. Grooming

beskrivs som en direkt kontakt med de kriminella nätverken och används för att locka barn in till de kriminella nätverken. Det är oftast “de äldre” som utför grooming genom att de bygger upp tillit och en relation till barnet genom att ge gåvor och pengar för de uppdragen som barnen utför (Ashton & Bussus, 2020).

4.3.1 Vänner med koppling till kriminella nätverk

De vänner som barn omger sig av och huruvida vännerna är involverade i kriminella nätverk, kan öka risken för att barn hamnar i nätverkskriminalitet. Flera studier (n=4) visar att barn med vänner som begår brottsliga handlingar har en ökad risk att hamna i kriminella nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Pedersen, 2014; Smith et al., 2019; Van Koppen & De Poot, 2013). Smith et al. (2019) har i sin kvantitativa studie med 15 445 deltagare (N= 15,445) kunnat påvisa en stark korrelation mellan riskfaktorer kopplade till umgänge och att barn hamnar i kriminella nätverk. Den korrelationen är enligt deras studie starkare än korrelationen mellan psykologiska riskfaktorer och att barn hamnar i kriminella nätverk. Deltagare i Ashton och Bussus (2020) studie beskriver att deras vänner bidrog till att de blev involverade i nätverkskriminalitet, främst genom att pressa deltagarna. En deltagare berättar att hans vänner pressade honom till att delta i ett ”gängbråk”, tills han till slut gav med sig och åkte dit. Andra deltagare i Ashton och Bussus studie beskriver ett socialt tryck från vänskapsgruppen. I de intervjuer som Van Koppen och De Poot (2013) genomfört, så framkom att barnen tenderar att utöva brotten tillsammans med sina vänner. De har på så sätt knutit kriminella kontakter redan i mycket tidig ålder, och behåller sedan dessa i de kriminella nätverken.

4.3.2 ”De äldre” och grooming

”De äldre” i de kriminella nätverken och deras agerande gentemot barnen som de rekryterar beskrivs i Ashton och Bussus (2020) studie som en bidragande faktor till att barn hamnar i kriminella nätverk. ”De äldre” beskrivs som manipulativa av deltagarna i studien och en deltagare beskriver att de äldre lockade in honom i nätverket genom löften om gåvor och pengar. Vid fyra tillfällen i Ashton och Bussus intervjuer berör deltagarna att de ser sig själva som offer för grooming. Grooming i den här kontexten beskrivs av Barlow et al. (2022) som en metod som de nätverkskriminella använder för att locka barn in i de kriminella nätverken. Författarna beskriver denna process som att de äldre i nätverken först bygger upp en relation

och tillit från barnet. Det kan exempelvis vara genom att erbjuda gåvor och pengar för de tjänster som barnet utför. När barnet är tillräckligt beroende av den vuxne, så används istället hot och åtstramningar av belöningarna för att få barnet att fortsätta begå kriminella handlingar för nätverkets vinning. Hurley och Boulton (2021) lyfter även de i sitt resultat hur nätverkskriminella manipulerar barn och utsätter dem för kriminell exploatering i nätverken. I den litteraturstudie som Barlow et al. (2022) genomfört beskriver författarna kriminell exploatering och grooming som orsaksfaktorer till att barn hamnar i kriminella nätverk mer ingående. Kriminell exploatering av barn beskrivs som alla sätt som de kriminella nätverken utnyttjar barn för att utföra kriminella handlingar, så som exempelvis försäljning och förvaring av narkotika. Barlow et al. beskriver att barn anses som lättare offer än vuxna och dessutom löper en mindre risk att dömas för brotten som de begår. I studiens resultat framgår även att de äldre i nätverken ofta använder sig av våldsamma metoder för att tvinga barn in i nätverkskriminaliteten.

4.4 Samhällets utsatta områden

I denna del läggs fokuset på utsatta områden som en riskfaktor. Fem utav tio artiklar visar på att det geografiska området som barnet vistas i har stor inverkan på huruvida barnet utvecklar en kriminell bana inom de kriminella nätverken (Ashton & Bussu, 2020; Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Naughton et al., 2023; Pedersen, 2014). Det framkommer främst två anledningar till att det är en risk att bo i ett utsatt område där kriminella nätverk är aktiva. Anledningarna har att göra med att det inte finns ett annat val till livsstil för de unga samt en rädsla kring vad de aktiva i de kriminella nätverken kan göra mot dem om inte de går med (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020).

I Boulton et al. (2019) studie ansåg 50 procent av de professionella deltagarna att något som ökade individers risk till engagemang i kriminella nätverk var att bo i ett område där de kriminella nätverken verkade. I Boulton et al. (2019) resultat samt i Hurley och Boultons (2020) resultat framkom två anledningar till detta. Den första anledningen handlar om att det helt enkelt inte finns några andra val till livsstil för de unga i området. Den andra anledningen var att det finns en rädsla för att inte vara inblandad kan leda till fysiska konsekvenser för dem som inte är med i de kriminella nätverken. Hurley och Boultons (2020) resultat visade att 78 procent (n=14) av de 18 deltagarna som är involverade i kriminella nätverk, under barndomen varit

bosatta i områden med hög andel nätverkskriminalitet. Detta resultat ansågs stödja författarens teori om att det är en större risk att bli exploaterad till engagemang inom nätverkskriminalitet om du bor i dessa områden.

Naughton et al. (2023) resultat visade på att de kriminella nätverken hade en tendens att vara geografiskt begränsade där varje nätverk ofta bestod av deltagare som antingen hade nära kopplingar till området eller bodde i samma område. Pedersen (2014) visade på att 62 procent av barnen som är medlemmar i de kriminella nätverken i studien uppgav att det fanns minst ett kriminellt nätverk i deras närområde. 72 procent av medlemmarna i kriminella nätverk uppgav även att deras gäng har ett territorium, det kan vara en stadsdel eller ett gatuhörn vilket medlemmarna i de kriminella nätverken är villiga att försvara. Ashton och Bussu (2020) menade på att ha en boendesituation där du inte kan ha tillgång till vanliga konsumtionsmedel och att bo i ett eftersatt område påverkar risken att hamna i ett kriminellt nätverk då barnet har brist på möjligheter. Enligt Pedersen (2014) kan 13 procent av ungdomarna som bor i utsatta områden i Köpenhamn ses som medlemmar i kriminella nätverk.

5. Diskussion

I diskussionskapitlets inledande avsnitt diskuteras de riskfaktorer som varit mest framträdande i analysen. Detta för att uppfylla studiens syfte att sammanställa de i vetenskapliga studier huvudsakligen framställda risk- och orsaksfaktorerna till att barn i en europisk kontakt hamnar i kriminella nätverk. I avsnitt 5.2 diskuteras interaktioner mellan de identifierade riskfaktorerna. Båda de inledande avsnitten berör dessutom hur kunskapen om dessa fynd kan vara central för verksamma socialsekreterare. Vidare lyfts förslag på vidare forskning på området, utifrån fynden som gjorts. Nästkommande avsnitt 5.3 ämnar diskutera paralleller mellan resultatet från den tematiska analysen och tidigare forskning genomförd i en amerikansk kontext. I diskussionskapitlets avslutande del presenteras en metoddiskussion.

5.1 Risk- och orsaksfaktorer ur ett helhetsperspektiv

Studiens resultat visar att den europeiska forskningen identifierar risk- och orsaksfaktorer för att barn ska hamna i kriminella nätverk på flera olika nivåer. På individnivå (jmfr Bronfenbrenner, 1979) identifieras 5 riskfaktorer. Individen går i sammanhanget av den här studien att förstå som ett barn som hamnar i kriminella nätverk. Det manliga könet är den riskfaktor som mest frekvent framkommer i studierna på individnivå (n=4) (Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). I flera studier (n=4) lyfts även psykisk ohälsa av olika slag (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Pedersen, 2014) och funktionsnedsättningar (Barlow et al., 2021) som riskfaktorer. Flera studier (n=4) identifierar även skolfrånvaro som en riskfaktor för att barnet ska hamna i kriminella nätverk. En del författare betraktar skolfrånvaro som en riskfaktor endast som en konsekvens av barnets egna val och därför på individnivå (Boulton et al., 2019; Pedersen, 2014). Andra författare tar fasta på att skolan är en part som påverkar skolfrånvaron, genom att utesluta dessa barn från den ordinarie undervisningen (Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023). Det senare sättet att betrakta skolfrånvaro medför att denna riskfaktor skulle kunna förstås som någonting som uppstår i relationen mellan barnet och skolan. Skolfrånvaro som riskfaktor kan därför antingen beskrivas som en företeelse på individnivå eller i individens mikrosystem (jmfr Bronfenbrenner, 1979).

Resultatet visar sammantaget att majoriteten av de identifierade risk- och orsaksfaktorerna, totalt sju faktorer, knyter an till barnets mikrosystem (jmfr Bronfenbrenner, 1979). Hur barnets

familjeförhållanden ser ut, så som exempelvis om våld förekommit (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021) och hur barnets relation till familjemedlemmar sett ut (Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; Van Koppen & De Poot, 2013), lyfts som riskfaktorer i det mikrosystem som innefattar familjen. Riskfaktorer i barnets sociala kontakter utanför familjen framkommer dock i större utsträckning i analysen (n=6). Sociala kontakter kan innebära risk- och orsaksfaktorer på mikronivå, dels genom riskfyllda vänner (Ashton & Bussu, 2020; Pedersen, 2014; Smith et al., 2019; Van Koppen & De Poot, 2013), dels genom direkt kontakt med äldre nätverkskriminella (Ashton & Bussu, 2020; Barlow et al., 2022; Hurley & Boulton, 2021). Att risk- och orsaksfaktorer för barnet förekommer i den här utsträckningen i barnets mikrosystem är någonting som kan vara särskilt viktigt att ha kännedom kring för socialarbeterare i deras arbete att tidigt identifiera barn med ökad risk för att hamna i kriminella nätverk.

I resultatet framkommer två riskfaktorer som ingår i barnets exosystem (Bronfenbrenner, 1979), men som tillhör familjenivån i analysen (se rubrik 4.2). Den första riskfaktorn i exosystemet är föräldrars involvering i kriminella nätverk, vilket även är den riskfaktor som framkommit i flest studier (n=6) (Ashton & Bussu, 2020; Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). Då denna riskfaktor är så frekvent förekommande i studiernas resultat, så bör den ses som särskilt betydande. Att föräldrarna är involverade i kriminella nätverk är nödvändigtvis inte sammanhang som barnet involveras direkt i, men som utifrån analysen kan påverka barnet indirekt (jmfr Bronfenbrenner, 1979), och på så sätt utgöra en riskfaktor. Den andra riskfaktorn i barnets exosystem är att familjen lever i fattigdom (Ashton & Bussu, 2020; Barlow et al., 2022; Boulton et al., 2019; Naughton et al., 2023). Anledningen till fattigdomen återfinns med största sannolikhet i sammanhanget mellan barnets föräldrar och annan part. Exempelvis om föräldern är arbetslös, vilket indirekt påverkar barnet. För verksamma socialsekreterare kan förståelse för faktorer i exosystemet vara mycket viktiga i arbetet med att identifiera barn med risk för att hamna i kriminella nätverk. Detta för att det visar på att det inte endast går att se till risk- och orsaksfaktorer hos barnet själv eller i barnets mikrosystem, utan att den professionelle behöver ha ett bredare perspektiv.

I analysen så kan de riskfaktorer som identifierats på samhällsnivå, förstås som riskfaktorer i barnets makrosystem (jmfr Bronfenbrenner, 1979). Hälften av de studierna som inkluderats i analysen (n=5) tar upp att leva i ett utsatt område som en riskfaktor för att hamna i kriminella nätverk som barn (Ashton & Bussu, 2020; Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Naughton et al., 2023; Pedersen, 2014). Studierna lyfter olika kännetecken för dessa områden.

Det kan exempelvis handla om att andelen nätverkskriminella är hög, och därför är risken för att bli exploaterad till engagemang större för barnen som lever där (Hurley & Boulton, 2020). Att områden har en hög koncentration av kriminella är någonting som Polismyndigheten (2023a) inkluderar i sin definition av ”särskilt utsatta områden” i Sverige. Definitionen innefattar även att det, i dessa områden, råder en rädsla för de kriminella nätverken från civilbefolkningens sida. I analysen framkom att en anledning till att barn valde att ansluta sig till de kriminella nätverken var just av rädsla inför att själv bli utsatt av de nätverkskriminella om inte barnet själv var medlem (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020). Att en av de mest återkommande (n=5) riskfaktorerna i resultatet är en faktor i barnets makrosystem, gör att det går att dra slutsatsen att ett helhetsperspektiv är nödvändigt för att kunna identifiera barn i risk att hamna i kriminella nätverk. Risk- och orsaksfaktor förekommer på alla nivåer runt barnet (jmfr Bronfenbrenner, 1979), vilket även blir centralt i det förebyggande arbetet. Som socialsekreterare blir därför ett helhetsperspektiv viktigt i det arbete som Socialstyrelsen (2020) beskriver med att identifiera och att arbeta förebyggande med barn i risk att hamna i kriminella nätverk.

Hur media porträtterar medlemmar i kriminella nätverk påverkar människors syn på dessa. Människors verklighetsuppfattning är inte isolerad från medias framställning av samhället och politiken. Den enskilde påverkas både direkt och indirekt av medias framställning av verkligheten (Strömbäck, 2009). Media tenderar att måla upp nätverkskriminella främst utifrån deras personliga attribut och individuella faktorer (Yazgan & Eroğlu Utku, 2017). Detta skiljer sig från vikten av ett helhetsperspektiv vad gäller faktorer runt individen som den tematiska analysen påvisat. Trots detta så väljer media enligt Yazgan och Eroğlu Utku (2017) att främst diskutera faktorer på individnivå när nätverkskriminalitet rapporteras om. Media använder bland annat individens etniska och immigrant bakgrund i beskrivning av nätverkskriminella. Detta är någonting som författarna beskriver bidrar ytterligare till marginaliseringen av dessa grupper i samhället. Valet att porträttera nätverkskriminella på detta sätt blir särskilt anmärkningsvärt då det i den tematiska analysen inte framkommit någon forskning som talar för att varken annan etnisk bakgrund eller immigrant bakgrund är riskfaktorer för att barn ska hamna i kriminella nätverk.

5.2 Interaktioner mellan faktorer på olika nivåer

Resultatet kopplat till studiens första frågeställning visar alltså att risk- och orsaksfaktorer för att barn hamnar i kriminella nätverk återfinns på flera nivåer. Även om nivåerna kan anses fylla en funktion då faktorerna blir överskådliga går det inte att negligera att de samtidigt utgör en förenkling. Det går nämligen inte bortse från att risk- och orsaksfaktorer på olika nivåer kan interagera och överlappa, samt att det ofta rör sig om ett samspel mellan olika faktorer. Pedersen (2014) redogör för hur flera riskfaktorer i kombination med varandra kan ha en ackumulerande effekt. Det innebär att barn som har flera av de identifierade riskfaktorerna kan antas löpa ökad risk att hamna i kriminella nätverk, jämfört med barn som endast har någon enstaka riskfaktor. Som professionell med uppdrag att identifiera och ge stöd åt barn med ökad risk, så kan vetskapen om den ackumulerande effekten vara viktig. I den aktuella studiens resultat så har ytterligare interaktioner mellan de olika riskfaktorerna uppmärksammats. I generella drag går dessa interaktioner förstå som att om barnet har en riskfaktor så är sannolikheten större att samma barn även erfar en annan riskfaktor. Detta gäller såväl för riskfaktorer på samma nivå som på olika nivåer. Ett exempel på en sådan interaktion är mellan bristande föräldraövervakning och att barnet har ett riskfyllt umgänge. Enligt Pedersen (2014) är bristande föräldraövervakning en riskfaktor, som bland annat innefattar att föräldern inte har kännedom om vilka barnet umgås med. Bristande föräldraövervakning skulle därför kunna resultera i att barnet umgås med vänner med ett riskfyllt beteende. Det i sig, att ha ett riskfyllt umgänge, beskrivs som en riskfaktor i flera studier (n=4) (Ashton & Bussu, 2020; Pedersen, 2014; Smith et al., 2019; Van Koppen & De Poot, 2013).

Ytterligare en interaktion mellan två riskfaktorer är mellan att som barn bevittnat våld och att ha ett trauma. Att ha bevittnat våld mellan familjemedlemmar är en riskfaktor som kan leda till att trauma uppstår hos barnet (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021). Trauma i sig beskrivs som en riskfaktor i flera studier (n=3) (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Pedersen, 2014). Det är därför tänkbart att ett barn som har riskfaktorn att bevittnat våld, även har riskfaktorn trauma. Vidare beskriver Boulton et al. (2019) att barnets trauma kan visa sig genom dess beteende. Det i sin tur skulle kunna göra att barnet även uppfyller riskfaktorn gällande ett olämpligt beteende, så som det beskrivs i Hurley och Boultons (2021) studie. Att barnet har ett olämpligt beteende är någonting som författarna dessutom beskriver kan vara en anledning till att barnet utesluts från den vanliga undervisningen och därför får hög skolfrånvaro. Bland svenska lärare i årskurs 4-6 har en kollektiv attityd mot elever med beteendeproblem tagit form. Dessa elever beskrivs som störande och respektlösa av lärarna.

Sättet som lärarna för diskursen kring dessa elever, tyder på att skulden för att problem uppstår hamnar på eleven. Detta i sin tur försvårar inkludering i skolans verksamhet för barnen som uppvisar beteendeproblem (Gidlund, 2018). Hög skolfrånvaro är en riskfaktor som flera studier (n=4) lyfter i sitt resultat (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Naughton et al., 2023; Pedersen, 2014). Den här typen av interaktioner mellan flera riskfaktorer kan vara viktigt för yrkesverksamma socialsekreterare att ha kännedom kring. Detta då ett barn som exempelvis uppvisar ett olämpligt beteende, möjligen även skulle behöva stöd i skolgången eller erbjudas en eventuell traumabearbetning. Det är även viktig kännedom på så sätt att det tydliggör att den faktiska orsaken till en viss riskfaktor även den kan utgöra en riskfaktor i sig.

Att förekomma i socialtjänstens register (Hurley & Boulton, 2021) och att placeras inom den sociala barnavården (Van Koppen & De Poot, 2013) framkommer som risk- respektive orsaksfaktorer i analysen. I studierna framkommer emellertid inte anledningen till att barnen och deras familjer blir aktuella hos socialtjänsten. Det är dock möjligt att bakgrunden till aktualisering och eventuell placering av socialtjänsten är vad som utgör de faktiska riskfaktorerna för barnet. I Riksrevisionens (2024) granskningsrapport framkommer att cirka 25 procent av de ungdomar som är placerade vid Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem har en misstänkt eller bekräftad koppling till kriminella nätverk. Generellt sett går det sämre senare i livet för de ungdomar som varit placerade på SiS. Av de som varit placerade förekommer 56 procent i lagföringsregistret vid 21–24 års ålder. Riksrevision har i sin granskning iakttagit flera brister i tvångsvården på SiS. Exempelvis att personalen inte har tillräcklig kompetens eller genomgått de obligatoriska internutbildningarna som krävs för arbetet med dessa ungdomar. Tänkbart är därför att placeringen i sig utgör en risk för barnet, alternativt går att förstå som orsaken till att barnet hamnar i kriminella nätverk så som resultatet visar på. Detta dels genom att placeringen möjliggör att barnet knyter kontakter med nätverkskriminella, dels till följd av brister inom vården på ungdomshemmen (Riksrevisionen, 2024).

Slutligen så går det att konstatera att flera studier (n=4) har identifierat det manliga könet som en riskfaktor (Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; van Dijk et al., 2019; van Dijk et al., 2021). Ett par studier har dessutom endast undersökt pojkar (Ashton & Bussu, 2020; Van Koppen & De Poot, 2013) och i en studie var hela 89 procent av deltagarna (N=18) pojkar (Hurley & Boulton, 2021). Riskfaktorer, så som exempelvis skolfrånvaro, har därför främst undersökts som riskfaktorer för pojkar. Att studierna i huvudsak använt pojkar som deltagare

skulle kunna bero på att pojkar är överrepresenterade bland barn att hamna i kriminella nätverk. Alternativt skulle det kunna bero på att det föreligger en brist på forskning gjord på risk- och orsaksfaktorer för flickor. Det går att problematisera denna skillnad i hur forskningen berör flickor och pojkars deltagande i nätverkskriminalitet utifrån de genusnormer som finns i samhället. Genusnormer kan liknas vid förväntningar som finns på individen beroende på dennes kön. Dessa skapas genom upprepning av en viss typ av interaktioner mellan människor (Giddens & Sutton, 2021). Genusnormer skulle kunna vara orsaken till att pojkar eventeullt tenderar att söka sig till kriminella nätverk i större utsträckning än flickor. De normer och förväntningar som forskare har på pojkar respektive flickor i sammanhanget, skulle potentiellt också kunna påverka i vilken utsträckning forskare väljer att inkludera respektive kön i sin forskning. Om forskaren styrs av genusnormer som talar för att pojkar är mer benägna att hamna i nätverkskriminalitet, så är det möjligt att de skulle välja sitt urval utifrån den uppfattningen. Det går därför inte med säkerhet konstatera att pojkar har en ökad risk att hamna i kriminella nätverk. Det skulle krävas vidare forskning för att undersöka huruvida de identifierade risk- och orsaksfaktorerna gäller i samma utsträckning för flickor.

5.3 Likheter och skillnader med risk- och orsaksfaktorer i amerikansk forskning

Europeisk forskning visar på att psykisk ohälsa, användning av narkotika, trauma och att ha en funktionsnedsättning är riskfaktorer för att barn hamnar i kriminella nätverk (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020; Pedersen, 2014). Detta fokus på individnivå karaktäriserar den europeiska forskningen, då faktorer som dessa mer sällan lyfts fram i amerikansk forskning. I en amerikansk studie av Howell och Egley (2005) tas emellertid användning av droger upp som en riskfaktor. Den europeiska forskningen lyfter att ha ett olämpligt beteende som en riskfaktor för barn att hamna i kriminella nätverk (Hurley & Boulton, 2021). Även den amerikanska forskningen lyfter beteende som en riskfaktor. Att som barn ha personliga egenskaper som aggression och ett “störigt” beteende är en riskfaktor. Detta eftersom andra barn väljer att ta avstånd vilket resulterar i att barnet börjar umgås med kamrater som har ett avvikande beteende (Howel & Egley, 2005). Vidare beskriver författarna till de europeiska artiklarna att barn som umgås med andra barn som begår brottsliga handlingar har större risk att hamna i kriminella nätverk (Ashton & Bussu, 2020; Pedersen, 2014; Smith et al., 2019; Van Koppen & De Poot, 2013).

De familjerelaterade riskfaktorerna är centrala inom den europeiska forskningen. En återkommande riskfaktor är händelser som uppkommit inom familjen, händelser som är utom barnets kontroll (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021; Pedersen, 2014; Van Koppen & De Poot, 2013). Även den amerikanska forskningen lägger stort fokus på familjerelaterade riskfaktorer för att som barn hamna i kriminella nätverk. Att ha en familj där det sker mycket konflikter och våld är en signifikant riskfaktor för att barn hamnar i kriminella nätverk (Aazami et al., 2023; Howell & Egley, 2005). Till skillnad från den europeiska forskningen visar den amerikanska att familjekonflikter som riskfaktor visar sig ha en större betydelse för flickor än pojkar (Howell & Egley, 2005). Det är emellertid möjligt att förhålla sig kritisk inför denna skillnad då studien är äldre då det hunnit hända en del sen dess, och eftersom ingen av de valda studierna tar upp denna skillnad kan den ha ändrats med åren. Dock tar studien upp fler faktorer som stämmer överens med de som framkommit i den europeiska forskningen som är från 2013 och framåt. Oavsett kan det vara viktigt att ha studiens ålder i åtanke genom diskussionens gång. Att ha upplevt och bevittnat våld i barndomen är emellertid en riskfaktor som både den europeiska och amerikanska forskningen lyfter fram (Boulton et al., 2019; Howell & Egley, 2005; Hurley & Boulton, 2021). Enligt den europeiska forskningen är en orsaksfaktor till att hamna i kriminella nätverk att bli placerad inom den sociala barnavården (Van koppen & De poot, 2013). Att placeras som barn har även identifierats som en predikator för att hamna i kriminella nätverk i den amerikanska kontexten (Aazami et al., 2023). Den europeiska studien av Pedersen (2014) visar på att bristande föräldraövervakning är en riskfaktor. Det gör även den amerikanska studien av Howell och Egley (2005), de menar dock att riskfaktorn enbart kan appliceras på pojkar.

Ännu en riskfaktor i både europeisk och amerikansk forskning är fattigdom inom familjen (Ashton & Bussu, 2020; Barlow et al., 2022; Boulton et al., 2019; Howell & Egley, 2005; Naughton et al., 2023). Den europeiska forskningen lägger stor tyngd vid fattigdom i deras analyser. Att som barn växa upp under fattiga förhållanden ökar risken för kriminell exploatering (Barlow et al., 2022; Boulton et al., 2019). Kriminella ser barn som är fattigas ekonomiska behov och utnyttjar dessa behov för att kunna rekrytera barnet till det kriminella nätverket (Barlow et al., 2022). I den amerikanska forskningen nämns det dock endast kort om att fattigdom och familjeekonomisk stress som en riskfaktor (Howel & Egley, 2005).

Barnets skolgång är återkommande i den europeiska forskningen, men framkommer även i den amerikanska. I den europeiska forskningen framkommer att ha en svag tillhörighet till skolan som en riskfaktor (Pedersen, 2014). I den amerikanska forskningen framkommer det också att

ha en svag tillhörighet till skolan samt att prestera lågt anses vara en riskfaktor, dock i kombination med om barnet exempelvis blir avstängt. Om barnet inte är i skolan kan det resultera i att barnet istället befinner sig i oövervakade miljöer. Väl på gatan kan de komma i kontakt med de kriminella nätverken (Howell & Egley, 2005). Den europeiska forskningen instämmer att frånvaro från skolan är en riskfaktor då det är större risk att bli utnyttjad av de kriminella nätverken (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2021). Fler riskfaktorer som tas upp i den amerikanska forskningen är om barnet känner sig sårbar i skolan. Sårbarheten kan leda till att barnet söker tröst hos de kriminella i nätverken (Howell & Egley, 2005). Sårbarheten i skolan är ingen riskfaktor som lyfts i den europeiska forskningen.

En riskfaktor som både europeisk och amerikansk forskning har gemensamt är att bo i utsatta områden. Enligt den europeiska forskningen är att bo i ett utsatt område där hög andel kriminella bor en riskfaktor. Resultatet från den europeiska forskningen visar dock på andra anledningar till att det blir en riskfaktor att bo i ett utsatt område, nämligen att barn som bor i dessa områden inte har andra val till livsstil. Barnen är även rädda för vad de nätverksamkriminella ska göra mot dem om de väljer att inte själva bli medlemmar (Boulton et al., 2019; Hurley & Boulton, 2020). Den amerikanska forskningen håller med om att det finns en större risk för barn att hamna i kriminella nätverk om barnen bor i utsatta områden. I den amerikanska forskningen framkommer att familjer som använder sig av hårda barnstraff är överrepresenterade i dessa utsatta områden (Howell & Egley, 2005).

5.4 Slutsats och förslag på framtida forskning

Studiens huvudfynd vad gäller riskfaktorer på individnivå är i första hand att pojkar har en ökad risk att hamna i kriminella nätverk, samt att psykisk ohälsa även det är en frekvent återkommande riskfaktor. Vad gäller barnets familjeförhållanden som riskfaktor för att hamna i kriminella nätverk, så visar resultatet på att detta främst påverkas av hur barnets relation till föräldrarna ser ut, samt huruvida föräldrarna är involverade i kriminella nätverk eller inte. En slutsats blir därför att det är viktigt för socialsekreterare som ska identifiera barn i riskzon att se bortom de individuella riskfaktorerna hos barnet. Istället bör den professionella ha ett bredare perspektiv, där även barnets mikro- och exosystem tas i beaktande. Vidare är en av de i forskningen mest framträdande riskfaktorerna att bo i ett utsatt område. Därför bedöms det särskilt viktigt för socialsekreterare att ha ett helhetsperspektiv i arbetet med att identifiera barn i risk och att arbeta förebyggande. Förutom ett helhetsperspektiv vad gäller risk- och

orsaksfaktorer på olika nivåer, så kan slutsatsen även dras att det föreligger interaktioner mellan risk- och orsaksfaktorerna. Dessa interaktioner är viktiga att ha kännedom kring och beakta för att dels kunna identifiera fler barn i risk, men även för att rikta inventioner mot rätt faktorer.

Ett förslag för framtida forskning är att studera inventioner utifrån kännedomen kring interaktionen mellan risk- och orsaksfaktorer, samt ur ett helhetsperspektiv. I den aktuella studien uppmärksammas även att det saknas forskningen på risk- och orsaksfaktorer till att flickor hamnar i kriminella nätverk. I den genomförda litteratursökningen har det framkommit att det generellt saknas forskning på problemområdet i den europeiska kontexten. Detta talar därför för att det som Smith et al. (2019) påstår gällande att det krävs mer forskning i en europeisk kontext stämmer.

5.5 Metoddiskussion

Följande avsnitt i diskussionen har i syfte att diskutera det metodologiska tillvägagångssättet. Scoping review som metod bedöms vara ett passande val för studiens syfte. Det framkommer i Smith et al. (2019) studie att det fortfarande finns ett stort behov av vetenskapliga belägg för barns riskfaktorer att hamna i kriminella nätverk i Europa. En del i utvecklingen av det vetenskapliga kunskapsläget är att sammanställa de resultat som redan genomförda studier kommit fram till. För att göra detta så passar litteraturstudier, därför ses en scoping review som en lämplig metod. Detta då metoden tillåter öppna och undersökande forskningsfrågor (Forsberg & Wengström, 2016), så som exempelvis vilka risk och orsaksfaktorer som påvisats i genomförda studier.

En scoping review som metod lämpar sig särskilt för att just skapa sig en översikt över tidigare genomförda studier, där litteraturen är heterogen och komplex (Peters et al., 2020). Studier gjorda på barns risk- och orsaksfaktorer att hamna i kriminella nätverk visade sig vara utformade på mycket varierande sätt vad gäller studiedesign. Författarna till studierna har även lagt olika mycket fokus på olika risk- och orsaksfaktorer, vilket gör litteraturen än mer komplex. Vald metod kan därför ses som lämplig för att kunna skapa en översikt över kunskapsläget, även ur detta perspektiv. I scoping review-studien så har studier med olika forskningsdesign inkluderats, av både kvalitativ och kvantitativ karaktär. Då syftet med studien inte varit att jämföra resultatet från den insamlade datan mot varandra, så har detta inte bedömts vara någonting som varit missgynnande (Bryman, 2018). Användandet av olika typer av studier

betraktas snarare i efterhand som en av styrkorna med den genomförda studien. Detta då antalet deltagare utvidgas samt att de olika studiedesignerna har tillfört en mer omfattande forskning till den aktuella studien.

Den insamlade datan består av studier med varierande forskningsdesign. Majoriteten (n=4) av studierna är genomförda som semistrukturerade intervjustudier. Deltagarna i två av intervjustudierna var barn vid tillfället för intervjun. I en studie intervjuades vuxna som hamnat i nätverkskriminalitet som barn. Totalt inkluderades 49 deltagare i dessa tre studier. Den fjärde intervjustudien hade professionella som deltagare. För att ytterligare inkludera barnens egna upplevelser, så hade det varit gynnsamt att använda fler intervjustudier med barn med egen erfarenhet. En del av resultatet berör även barnens familjer. För att ytterligare utveckla denna del hade det varit fördelaktigt att inkludera intervjustudier med föräldrar/anhöriga som deltagare.

Gällande urvalet var tanken inledningsvis att enbart använda svenska studier i översikten. Denna studie tar i första hand avstamp i en svensk kontext och utgår ifrån svensk lagstiftning och myndighetsutövning. Önskvärt vore därför att endast inkludera studier som gjorts i Sverige. För att ha möjlighet att fylla urvalskvoten för en scoping review (Colquhoun et al., 2014) så har emellertid den geografiska avgränsningen behövt vidgas. Enbart en skandinavisk artikel ur databassökningarna matchade urvalskriterierna. Detta i kombination med tidsramen för studiens genomförande, resulterade i att det ansågs mest lämpligt att utöka sökningen till europeiska artiklar. Då Sverige ligger i Europa ansågs det vara närmre den svenska kontexten, än exempelvis amerikansk forskning (Prasad, 2016).

Vid genomförandet av en scoping review säkerställs studiens kvalité utifrån kvalitén på den insamlade datan (Bryman, 2018). För att säkerställa de insamlade artiklarnas kvalité användes Willman et als. (2006) granskningsmall. Vid genomförandet av kvalitetsgranskningen uppfylldes samtliga valda artiklar kraven för hög kvalité, vilket innebär att de kan betraktas som pålitliga och trovärdiga, samt har styrka och överförbarhet. Genomförd scoping review kan således uppnå god kvalitet. Vidare kan en studies trovärdighet och autenticitet stärkas genom att den insamlade datan granskas av flera parter (Bryman, 2018). I den genomföra studien har två parter granskat samtliga delar i genomförandet. För att ytterligare minska risken för missförstånd eller förvrängningar så hade det varit gynnsamt med ytterligare granskande oberoende parter (Bryman, 2018). Detta kan ses som en av den genomförda studiens svagheter.

Dessvärre är detta någonting som skulle varit svårt att förändra utifrån genomförandets inramning.

Vad gäller studiens generaliseringsbarhet finns det faktorer som talar både för och emot. Bryman (2018) beskriver generaliserbarhet som att studiens resultat kan tillämpas på populationen i verkligenheten. Generaliserbarhet uppnås med ett representativt urval. I det här sammanhanget kan generaliserbarheten problematiseras då två studier endast inkluderat pojkar i sitt urval (Ashton & Bussu, 2020; Van Koppen & De Poot, 2013) och att en studie hade 89% pojkar i urvalet (N=18) (Hurley & Boulton, 2021). Huruvida resultatet blir relevant vad gäller flickor kan därför ifrågasättas. Något som talar för studiens generaliserbarhet är de kvantitativa studier (n=3) som ingår i urvalet och som baseras på empiri som samlats in från ett större antal barn (N=18 529). Vilket skulle kunna förstås som att valet att inkludera varierade studiedesigner har varit gynnande för att öka möjligheten att generalisera resultatet.

Litteraturförteckning

Aazami, A., Valek, R., Ponce, A. N., & Zare, H. (2023). Risk and Protective Factors and Interventions for Reducing Juvenile Delinquency: A Systematic Review. *Social Sciences (Basel)*, *12*(9), 474-. https://doi.org/10.3390/socsci12090474

Ashton, S.-A., & Bussu, A. (2020). Peer groups, street gangs and organised crime in the narratives of adolescent male offenders. *Journal of Criminal Psychology*, *10*(4), 277–292. https://doi.org/10.1108/JCP-06-2020-0020

Barlow, C., Kidd, A., Green, S. T., & Darby, B. (2022). Circles of analysis: a systemic model of child criminal exploitation. *Journal of Children's Services*, *17*(3), 158–174. https://doi.org/10.1108/JCS-04-2021-0016

Boulton, L. J., Phythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: a qualitative evaluation. *Policing : An International Journal of Police Strategies & Management*, *42*(5), 887–900. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-04-2019-0043

Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101: https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Brå. (2020). *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005–2017*. https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5304ed97/1705333609111/2020_4_Dodligt_vald_i_den_kriminella_miljon.pdf

Brå. (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk - en studie av inträde, brott, villkor och utträde*. https://bra.se/download/18.5b53d7018b6ae31d242030/1705409912071/2023_13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf

Colquhoun, H. L., Levac, D., O'Brien, K. K., Straus, S., Tricco, A. C., Perrier, L., Kastner, M., & Moher, D. (2014). Scoping reviews: time for clarity in definition, methods, and reporting. Journal of Clinical Epidemiology, 67(12), 1291–1294. https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2014.03.013

Folkhälsomyndigheten. (2017). *Handledning för litteraturöversikter*. https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/94c7c7cd41ca43b4be207c9b8c78df07/handledning-litteraturoversikter.pdf

Forkby, T. & Liljeholm Hansson, S. (2011). *Kampen för att bli Någon: bilder av förorten och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg*. FoU i Väst.

https://goteborgsregionen.se/download/18.22a3cc881780d1faddf1380d/1616589648719/Kampen%20att%20bli%20n%C3%A5gon%20Bilder%20av%20f%C3%B6rorten.pdf

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering analys och present.* Natur & Kultur.

Giddens, A., & Sutton , P. (2021). *Sociologi.* Studentlitteratur.

Gidlund, U. (2018). *Discourses of Including Students with Emotional and Behavioural Difficulties (EBD) in Swedish Mainstream Schools*. [Doktorsavhandling, Mittuniversitetet]. SWEPUB. https://miun.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1177809&dswid=1343

Haddaway, N. R., Page, M. J., Pritchard, C. C., & McGuinness, L. A. (2022). PRISMA2020: An R package and Shiny app for producing PRISMA 2020-compliant flow diagrams, with interactivity for optimised digital transparency and Open Synthesis. *Campbell Systematic Review*, *18*(2). https://doi.org/10.1002/cl2.1230

Howell, J. C., & Egley, A. (2005). Moving Risk Factors into Developmental Theories of Gang Membership. *Youth Violence and Juvenile Justice*, *3*(4), 334–354. https://doi.org/10.1177/1541204005278679

Hurley, M., & Boulton, L. J. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, *20*(2), 73–84. https://doi.org/10.1108/SC-11-2020-0039

Institutet för mänskliga rättigheter. (2023, 9 oktober). *Det gängrelaterade våldet och mänskliga rättigheter*. https://mrinstitutet.se/nyheter/det-gangrelaterade-valdet-och-manskliga-rattigheter/

Meeuwisse, A., Swärd, H., Sunesson, S., & Knutagård, M. (2024). *Socialt arbete : en grundbok*. Natur & Kultur.

Moeller, K. (2017). Cannabis sales and immigrant youth gangs in Denmark – An exploratory study of market structure and youth gang evolution. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, *18* (1), 20-34. https://doi.org/10.1080/14043858.2017.1305038

Moffitt, T. E. (2018). Male antisocial behaviour in adolescence and beyond. *Nature Human Behaviour*, *2*(3), 177–186. https://doi.org/10.1038/s41562-018-0309-4

Naughton, C. M., Redmond, S., & O'Meara-Daly, E. (2023). The Greentown Project: Building Evidence to inform Intervention Design for Juveniles Caught-up in Local

Criminal Networks. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *67*(1), 17–33. https://doi.org/10.1177/0306624X221095043

Pedersen, M. L. (2014). Gang joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, *15* (1), 55–72, http://dx.doi.org/10.1080/14043858.2014.886892

Peters, M. D. J., Marnie, C., Tricco, A. C., Pollock, D., Munn, Z., Alexander, L., McInerney, P., Godfrey, C. M., & Khalil, H. (2020). Updated methodological guidance for the conduct of scoping reviews. *JBI Evidence Synthesis*, *18*(10), 2119–2126. https://doi.org/10.11124/jbies-20-00167

Polismyndigheten. (2019). *Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2018-2019*.https://polisen.se/siteassets/dokument/organiserad_brottslighet/myndighetsgemensam-lagesbild-2018-2019.pdf/download/?v=f1497e417b35c33876bac99ff8aff16f

Polismyndigheten. (2023a). *Lägesbild över utsatta områden*. https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2023.pdf

Polismyndigheten. (2023b). *Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2023*. https://polisen.se/siteassets/dokument/organiserad_brottslighet/mgl-2023.pdf

Polismyndigheten. (2024). *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige. Regeringsuppdrag.* https://polisen.se/siteassets/dokument/regeringsuppdrag/lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige-.pdf/download/?v=f8edd8d100b188a6937b44efc91a30ea

Prasad, M. (2016). American Exceptionalism and the Welfare State: The Revisionist Literature. *Annual Review of Political Science*, *19*(1), 187–203. https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-042214-044323

Regeringsbeslut. Dnr S2018/00535/FST (2018-01-25). Uppdrag för stärkt kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Riksrevisionen. (2024). *SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga*. https://www.riksrevisionen.se/download/18.e6f1d6318fa4a7c94dcd05/1716889491216/RiR_2024_7_rapport.pdf

Segersten, K. (2012). Att välja ämne och modell för sitt examensarbete. I Friberg, F. (Red.) *Dags för uppsats-vägledning för litteraturbaserade examensarbeten.* (s. 11-119). Studentlitteratur.

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/#K1

SFS 1964:167. *Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1964167-med-sarskilda-bestammelser-om-unga_sfs-1964-167/

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/

Smith, S., Gomez Auyong, Z. E., & Ferguson, C. (2019). Social Learning, Social Disorganization, and Psychological Risk Factors for Criminal Gangs in a British Youth Context. *Deviant Behavior*, *40*(6), 722–731. https://doi.org/10.1080/01639625.2018.1438059

Socialstyrelsen. (2020). *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende - Kunskapsstöd för socialtjänsten*. https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf

Socialstyrelsen. (2024). *Ny socialtjänstlag 2025 - förberedelser och förändringar*. *https://www.socialstyrelsen.se/aktuellt/ny-socialtjanstlag-2025--forberedelser-och-forandringar/*

Strömbäck, J. (2009). Den medialiserade valbevakningen. I L. Nord & J. Strömbäck (Red.), *Väljarna, partierna och medierna* (s. 127-167). SNS förlag.

van Dijk, M., Eichelsheim, V., Kleemans, E., Soudijn, M., & van de Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law, and Social Change*, *77*(2), 207–227. https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1

van Dijk, M., Kleemans, E., & Eichelsheim, V. (2019). Children of Organized Crime Offenders: Like Father, Like Child? An Explorative and Qualitative Study Into Mechanisms of Intergenerational (Dis)Continuity in Organized Crime Families. *European Journal on Criminal Policy and Research*, *25*(4), 345–363. https://doi.org/10.1007/s10610-018-9381-6

Van Koppen, M. V., & De Poot, C. J. (2013). The truck driver who bought a café: Offenders on their involvement mechanisms for organized crime. *European Journal of Criminology*, *10*(1), 74–88. https://doi.org/10.1177/1477370812456346

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed 2024. https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html*

Willman, A., Stoltz, P., & Bahtsevani, C. (2006). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning klinisk verksamhet*. Studentlitteratur.

Yazgan, P., & Eroğlu Utku, D. (2017). News discourse and ideology: critical analysis of Copenhagen gang wars' online news. *Migration Letters, 14* (1), 145–160. https://doi.org/10.33182/ml.v14i1.322

Bilagor

Bilaga 1

Tabell över artikelssökning i databaser.

DATABAS OCH DATUM	SÖKORD	EVENTUELLA AVGRÄNSNINGAR	ANTAL TRÄFFAR	ANTAL VALDA ARTIKLAR
PSYCINFO ***2024-11-07***	noft("kriminella nätverk*" OR " organiserad brottslighet*" OR "gängkriminalitet*" OR "nätverkskriminalitet*" OR "organized criminal gang*" OR "criminal gang*" OR "criminal network*" OR "organized crime*" OR "gang violence*" OR "criminal organization*" OR "gang network*") AND noft("barn*" OR "minderårig*" OR "tonåring*" OR "ungdom*" OR "youth*" OR "adolescence*" OR "teenager*" OR "children*" OR "underaged*" OR "juvenile*" OR "kids*" OR "minor*" OR "youngsters*")	Peer reviewed. Location: Europe. Language: English, Swedish. After 2010	70	3
WEB OF SCIENCE ***2024-11-07***	(ALL=("kriminella nätverk*" OR " organiserad brottslighet*" OR "gängkriminalitet*" OR "nätverkskriminalitet*" OR "organized criminal gang*" OR "criminal gang*" OR "criminal network*" OR "organized crime*" OR "gang violence*" OR "criminal organization*" OR "gang network*")) AND ALL=("barn*" OR "minderårig*" OR "tonåring*" OR "ungdom*" OR "youth*" OR "adolescence*" OR "teenager*" OR "children*" OR "underaged*" OR "juvenile*" OR "kids*" OR "minor*" OR "youngsters*")	Peer reviewed. Region: Europe. Language: English. Publication date: 2010-01-01 to 2024-11-07 Document Type: Article.	104	4
SOCIOLOGICAL ABSTRACTS ***2024-11-07***	noft("kriminella nätverk*" OR " organiserad brottslighet*" OR "gängkriminalitet*" OR "nätverkskriminalitet*" OR "organized	Peer reviewed. Location: Europe.	43	3

	criminal gang*" OR "criminal gang*" OR "criminal network*" OR "organized crime*" OR "gang violence*" OR "criminal organization*" OR "gang network*") AND noft("barn*" OR "minderårig*" OR "tonåring*" OR "ungdom*" OR "youth*" OR "adolescence*" OR "teenager*" OR "children*" OR "underaged*" OR "juvenile*" OR "kids*" OR "minor*" OR "youngsters*")	Language: English. Publication date: 2010-01-01 to 2024-11-07

Bilaga 2

Tabell över insamlad data.

Nr.	Referens till artikeln	Syfte	Metod/Design, Urval	Huvudfynd	Kvalitet
1	Ashton, S.-A., & Bussu, A. (2020). Peer groups, street gangs and organised crime in the narratives of adolescent male offenders. *Journal of Criminal Psychology*, *10*(4), 277–292. https://doi.org/10.1108/JCP-06-2020-0020	Syftet med studien är att undersöka hur unga som begår brott definierar kriminella grupper, samt undersöka sociala riskfaktorer för att unga exploateras i nätverkskriminalitet.	Kvalitativ semistrukturerad intervjustudie Tematisk analys N=15 Åldersspann: 14-17	Grooming och utnyttjande av äldre i de kriminella nätverken var den mest framstående sociala riskfaktorn i intervjuerna.	Hög kvalité
2	Barlow, C., Kidd, A., Green, S. T., & Darby, B. (2022). Circles of analysis: a systemic model of child criminal exploitation. *Journal of Children's Services*, *17*(3), 158–174. https://doi.org/10.1108/JCS-04-2021-0016	Syftet med studien är att förklara orsaksfaktorerna till att barn utnyttjas i kriminella nätverk. Detta genom att beskriva dynamiken mellan offren (barnen), förövarna och miljön.	Kvalitativ litteraturöversikt	Studiens huvudfynd är att faktorer hos barnet som lämpligt mål, de kriminella som motiverade förövare och miljön alla har faktorer som samverkar för att utnyttjandet av barnen i kriminella nätverk uppstår.	Hög kvalité
3	Boulton, L. J., Phythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: a qualitative evaluation. *Policing : An International Journal of Police Strategies & Management*, *42*(5), 887–900. https://doi.org/10.1108/PIJPSM-04-2019-0043	Syftet med studien är undersöka huruvida barns involvering i kriminella nätverk kan förebyggas genom tidig prevention. För att uppnå syftet undersöks risk- och skyddsfaktorer för att barn involveras i kriminella nätverk.	Kvalitativ semistrukturerad intervjustudie Tematisk analys N = 8 Professionella – ansvariga för ett preventionsprojekt	I intervjuerna framkom att de tydligast framträdande riskfaktorerna var avsaknad av prosociala förbilder och avsaknad av engagemang för skolan.	Hög kvalité

4	Hurley, M., & Boulton, L. J. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, *20*(2), 73–84. https://doi.org/10.1108/SC-11-2020-0039	Syftet med studien är att inleda en utvärdering av ett pilotprojekt tänkt att kunna identifiera sårbara individer för inblandning i nätverkskriminalitet. En del av syftet är därav att undersöka nyckel-riskfaktorer hos målgruppen för inventionen.	Kvalitativ strukturerad intervjustudie Tematisk analys N = 18 Åldersspann: <18 (n=16), >18 (n=2)	Studien lyfter individuella riskfaktorer så som skolfrånvaro och erfarenhet av ett betydande trauma, som särskilt betydande. Dessa i kombination med att barnen lever i miljöer där kriminella nätverk florerar.	Hög kvalité
5	Naughton, C. M., Redmond, S., & O'Meara-Daly, E. (2023). The Greentown Project: Building Evidence to inform Intervention Design for Juveniles Caught-up in Local Criminal Networks. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *67*(1), 17–33. https://doi.org/10.1177/0306624X221095043	Syftet med studien är att presentera evidensbaserad kunskap till skapandet av en ny invention som riktar sig mot unga som involveras i kriminella nätverk. En del i syftet är därför att identifiera sårbarhets- och riskfaktorer för målgruppen.	Kvalitativ jämförande analys av tre fallstudier Deltagare i fallstudierna – yrkesverksamma poliser	Studien identifierar faktorer så som upplevelser av motgångar i barndomen, pro-kriminella normer inom familjen och närhet till andra som är involverade i nätverkskriminalitet, som särskilda riskfaktorer.	Hög kvalité
6	Pedersen, M. L. (2014). Gang joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, *15* (1), 55–72, http://dx.doi.org/10.1080/14043858.2014.886892	Syftet är att undersöka gänganslutning bland ungdomar i socialt utsatta områden med gängnärvaro.	Kvantitativ Tvärsnittsstudie Logisk regressions analys N= 1,886 Åldersspann: 12 - 17	13 % av barnen från utsatta områden är gäng kriminella. Hög kamratbrottslighet och dålig föräldraövervakning är relaterade till gängmedlemskap.	Hög kvalité

7	Smith, S., Gomez Auyong, Z. E., & Ferguson, C. (2019). Social Learning, Social Disorganization, and Psychological Risk Factors for Criminal Gangs in a British Youth Context. *Deviant Behavior*, *40*(6), 722–731. https://doi.org/10.1080/01639625.2018.1438059	Syftet med studien är att utifrån en brittisk longitudinell kohort studie undersöka utvecklingsdomäner från individuella, jämnåriga och samhälleliga riskfaktorer för kriminella gäng.	Kvantitativ longitudinell kohort studie Logisk regressionsanalys N= 15,445 Åldersspann: 16 - 17	Resultatet visade att medlemskapet i gäng hade samband med brottsliga kamrater, droganvändning och organiserade områden.	Hög kvalité
8	van Dijk, M., Eichelsheim, V., Kleemans, E., Soudijn, M., & van de Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law, and Social Change*, *77*(2), 207–227. https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1	Studien syftar till att förbättra kunskapen om intergenerationell kontinuitet av kriminelle beteenden hos barn var föräldrar är organiserade brottslingar.	Kvantitativ longitidunell studie Logisk regressionsanalys Deskriptiv statistik och bivariata analyser N= 1,198 Åldersspann:>16	Resultatet visar att hälften av barn till organiserade brottslingar har ett brottsregister. Det finns alltså en betydande risk för kontinuitet mellan generationer av kriminellt beteende bland dessa barn.	Hög kvalité
9	van Dijk, M., Kleemans, E., & Eichelsheim, V. (2019). Children of Organized Crime Offenders: Like Father, Like Child? An Explorative and Qualitative Study Into Mechanisms of Intergenerational (Dis)Continuity in Organized Crime Families. *European Journal on Criminal Policy and Research*, *25*(4), 345–363. https://doi.org/10.1007/s10610-018-9381-6	Syftet med studien är att undersöka hur brottslighet överförs mellan generationer i familjer med organiserade brottslingar. Fokuset ligger på att förstå vilka faktorer som bidrar till att barnen bryter/följer mönstret av brottsligt beteende.	Kvalitativ deskriptiv studie Deskriptiv och kvalitativ djupgående analys N= 27 Åldersspann: 19-33	Resultatet visar att majoriteten av de organiserade brottslingarnas söner tenderar att gå i fädernas fotspår. Hälften av döttrarna har ett brottsregister, dock för mindre allvarliga brott.	Hög kvalité

			Inträdesålder- M= 16		
10	Van Koppen, M. V., & De Poot, C. J. (2013). The truck driver who bought a café: Offenders on their involvement mechanisms for organized crime. *European Journal of Criminology*, *10*(1), 74–88. https://doi.org/10.1177/1477370812456346	Syftet med studien är att förstå hur och varför individer engagerar sig i organiserad brottslighet.	Kvalitativ metod Semi strukturerade intervjuer Induktiv kvalitativ analys N= 16 Åldersspann: 31 – 64 Inträdesålder: Barndom	I intervjuerna framkom det att personer som börjar begå brott i ung ålder ofta har ett nätverk av kriminella kontakter och fler möjligheter till brott.	Hög kvalité

Bilaga 3

En checklista med kriterier för en bra tematisk analys (Braun & Clarke, 2006).

Process	No.	Criteria
Transcription	1	The data have been transcribed to an appropriate level of detail, and the transcripts have been checked against the tapes for 'accuracy'.
Coding	2	Each data item has been given equal attention in the coding process.
	3	Themes have not been generated from a few vivid examples (an anecdotal approach), but instead the coding process has been thorough, inclusive and comprehensive.
	4	All relevant extracts for all each theme have been collated.
	5	Themes have been checked against each other and back to the original data set.
	6	Themes are internally coherent, consistent, and distinctive.
Analysis	7	Data have been analysed – interpreted, made sense of – rather than just paraphrased or described.
	8	Analysis and data match each other – the extracts illustrate the analytic claims.
	9	Analysis tells a convincing and well-organized story about the data and topic.
	10	A good balance between analytic narrative and illustrative extracts is provided.
Overall	11	Enough time has been allocated to complete all phases of the analysis adequately, without rushing a phase or giving it a once-over-lightly.
Written report	12	The assumptions about, and specific approach to, thematic analysis are clearly explicated.
	13	There is a good fit between what you claim you do, and what you show you have done – ie, described method and reported analysis are consistent.
	14	The language and concepts used in the report are consistent with the epistemological position of the analysis.
	15	The researcher is positioned as *active* in the research process; themes do not just 'emerge'.

Bilaga 4

Protokoll för kvalitetsbedömning av studier med kvalitativ metod (Willman et al., 2006).

Beskrivning av studien.

Tydlig avgränsning/problemformulering?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Patientkaraktäristika	Antal .....
	Ålder.....
	Man/Kvinna.....
Är kontexten presenterad?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Etiskt resonemang?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Urval	
- Relevant?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- Adekvat metod?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Metod för	
- urvalsförfarande tydligt beskrivet?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- datainsamling tydligt beskriven?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- Analys tydligt beskriven?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Giltighet	
- Är resultatet logiskt, begripligt?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- Råder datamättnad?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- Råder analysmättnad?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Kommunicerbarhet	
- Redovisas resultatet klart och tydligt?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
- Redovisas resultatet i förhållande till en teoretisk referensram?	□ Ja □ Nej □ Vet ej

Huvudfynd

Vilket/-n fenomen/upplevelse/mening beskrivs? Är beskrivning/analys adekvat?

.....

.....

Sammanfattande bedömning av kvalitet

□ Bra □ Medel □ Dålig

Kommentarer.....

.....

Bilaga 5

Protokoll för kvalitetsbedömning av studier med kvantitativ metod (Willman et al., 2006).

Beskrivning av studien.

Tydlig avgränsning/problemformulering?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Patientkaraktäristika	Antal .....
	Ålder.....
	Man/Kvinna.....
Adekvata exklusionskriterier?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Adekvata inklusioner?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Är uppföljningstiden tillräckligt lång?	□ Ja □ Nej □ Vet ej

Kommentar.....

.....

Vad avsåg studien att studera? .....

.....

Urvalsförfarandet beskrivet?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Representativt urval?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Bortfallet beskriven?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Bortfallsstorleken beskriven?	□ Ja □ Nej □ Vet ej

Typ av enkät/datainsamlingsmetod.....

.....

Etiskt resonemang?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Är resultatet tillförlitligt?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Är instrumenten testade?	□ Ja □ Nej □ Vet ej
Är resultatet generaliserbart	□ Ja □ Nej □ Vet ej

Huvudfynd (hur stor var effekten? Hur beräknades effekten? konfidensintervall? statistisk signifikans? klinisk signifikans?)

.....

.....

Sammanfattande bedömning av kvalitet

□ Bra □ Medel □ Dålig

Kommentarer.....

.....